قرآن او عصري علوم

لیکوال: ډاکټر ذاکر نایک

Ketabton.com

ژباړه: انجنیر حفیظ الله سادات

کال: ۱٤۰۲ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ټولو هغوی ته د ډالۍ وي چې د قرآن په رڼا کې يې د عصري علومو
پر مټ ځانونه د حق له کاروان سره يو ځای کړي دي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

سریزه... 1
د قرآن ننګونه (چلنج).. 2
ستورپوهنه... 3
فزیک.. 8
جغرافیه.. 9
جیولوژي.. 11
سمندرپوهنه.. 12
بیولوژي.. 15
بوټاني.. 16
حیوان پېژندنه... 17
دارو (دوا)... 20
فیزیولوژي... 21
جنین پېژندنه.. 22
عمومي ساینس.. 30
پایله... 31

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبرې

د قرآن او عصري علومو تر سرليک لاندې دغه کوچنۍ ټولګه د هندي عالم ډاکټر عبدالکريم ذاکر نايک له لوري ليکل شوې چې پکې تر ډېره د قرآن په رڼا کې د عصري علومو په مرسته د کشف شويو اختراعاتو يادونه شوې ده. دغه ټولګه د هغو خلکو لپاره چې قرآن او ساينس له يو بله جلا ګڼي يو غوره مثال دی تر څو پوی شي چي قرآن تنها د تاقچو او الماريو کتاب نه بکلي دا هغه کتاب دی چې د ۱۴۰۰ کاله مخينې سره سره د نني عصري علومو سره خورا ښه اړخ لګوي. دوی بايد پوی شي چې قرآن کريم داسې يوه معجزه ده چې په حقانيت يې د مسلمانانو تر څنګ ډېری غير مسلمانان هم ګواهي ورکوي او دا مني چې په دغه کتاب کې راغلي حقايق د نني عصري علم له کشفياتو سره خورا ژوره اړيکه لري. الله (جله جلاله) په دغه کتاب کې موږ ته له شپږو زرو ډېرې نښې نښانې بيان کړې دي. د دغه نښو له جملې يې ځينې داسې دي چې يوازې د عصري علم او تکنالوژۍ په مرسته پرې پوهېدل ممکن دي چې دا خپله د عصري علم د اهميت ښوودنه کوي. په تاسف سره بايد وويل شي چې په ځينو مسلمانو ټولنو کې خلک عصري علومو ته به بيګانه نظر ګوري او دا ورته د نورو په ځانګړې توګه د غير مسلمانو ټولنو څخه وارد شوي علوم ښکاري، حال دا چې د دغه علومو ارزښت ۱۴۰۰ کاله پخوا بيان شوی او مسلمانانو ته يې د زده کړې او پرې د عمل کولو امر شوی دی.

د نامتو فزيک پوه او د نوبل جايزې ګټوونکي البرټ اينشتين په وينا، "ساينس پرته له دين څخه ګوډ دی، او دين پرته له ساينس څخه ړوند دی." هو! هر دين له ساينس پرته يقنياً ړوند او پلويان يې ړانده دي ځکه دوی حتی د خپل دين په اړه د ساينسي حقايقو څخه دومره لرې دي چې حتی د يوې ډېرې کوچنۍ مسألې اړوند وضاحت ورکولو څخه عاجز دي. په دې هيله چې قرآن په صحيح مانا زده کړو او د خپل ژوند د لارې مشال يې وګرځوو.

د دغې کوچنۍ ټولګې په ژباړه کې مې تر وسه هڅه کړې په خورا روانه او سليسه پښتو يې وژباړم تر څو د پوهې مينوال ترې په آسانۍ ګټه پورته کړي او د مطالعې تنده يې پرې ماته شي.

کېدای شي په دغه کړنه کې راڅخه ځينې خطاوې او غلطيانې شوې وي چې زه يې د ټولو لوستونکو څخه د ښښنې هيله کوم. او پدې برخه کې د ټولو درنو لوستونکو ارزښتمنو مشورو ته سترګې په لاره يم.

درنښت

حفيظ الله سادات

حمل-۱۴۰۲، کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

له هغه راهیسې چې په دې سیاره کې د بشر د ژوند لمر راختلی، انسان تل هڅه کړې چې د پیدایښت په برنامه کې د خپل ځای، چاپېریال او په خپله د ژوند د هدف په اړه پوی شي. د حقیقت په دې لټه کې، چې زیاتې پېړۍ او بېلابېل تمدني جوړښتونه په بر کې نیسي، سازماندهي شوي مذهب د انسان ژوند ته بڼه ورکړې او تر ډېره یې د تاریخ مسیر ټاکلی دی. په داسې حال کې چې ځینې مذهبونه د کتابونو پر بنسټ ولاړ دي، او د پیروانو له لوري یې د خدایي الهام دعوه کیږي، نور بیا یوازې پر بشري تجربې تکیه کوي.

قرآن، چې د اسلامي عقیدې اصلي سرچینه بلل کیږي، یو داسې کتاب دی چې د مسلمانانو په باور یو بشپړ الهي اصل دی. مسلمانان همدارنګه عقیده لري چې دا کتاب د ټولو انسانانو لپاره لارښود دی. څه رنګه چې باور کیږي د قرآن پیغام د هر عصر لپاره دی، نو دا باید له هر وخت او عصر سره تړاو ولري. آیا قرآن په دې ازموینه کې بریالی دی؟ په دې کتاب کې زه کوشش کوم چې د ثابتو علمي موندنو په رڼا کې، د قرآن کریم د الهي منشأ په اړه د مسلمانانو د عقیدې یو باهدفه او بې طرفه تحلیل وړاندې کړم.

د نړۍ د تمدن په تاریخ کې یو وخت داسې و چې یوه معجزه یا هر څه چې د معجزې ګومان پرې کېده، د انساني عقل او منطق په پرتله یې لومړیتوب درلود. مګر د معجزې اصطلاح څه رنګه تعریفوو؟ هر څه چې د ژوند له عادي لارې څخه بیرون پېښیږي او بشر د هغه لپاره هېڅ توضیح ونه لري یوه معجزه بلل کیږي. په هرصورت، مخکې له دې چې موږ یو څه د معجزې په توګه ومنو باید له ډېر احتیاط څخه کار واخلو. په ۱۹۹۳ میلادي کال کې د هندوستان د 'ټایمز نیوز-ممبایي' په یوه مقاله کې راغلي وو چې د 'بابا پیلوټ' په نوم یوه 'روحاني کس' ادعا کړې چې درې شپې او ورځې په پرلپسې توګه په یو ټانک کې د اوبو لاندې ډوب شوی دی. خو کله چې خبریالانو وغوښتل د اوبو د ټانک هغه ځای وګوري چې ده په کې د دغه خارق العاده کار د ترسره کولو ادعا کوله، ده یې له کتلو څخه انکار وکړ. هغه د دغه کار په ځواب کې دا استدلال وکړ چې څه رنګه یو څوک کولی شي د هغې مور رِحم معاینه کړي چې ماشوم زیږوي. بابا د کوم شي پټولو سره د خپل شهرت جلبلولو لپاره یو چال جوړ کړی و. په یقین سره، هېڅ عصري او منطقي کس که لږ معقول فکر هم وکړي دا ډول معجزه نه مني. که چېرې داسې غلطې معجزې د الوهیت د آزمویلو لار وای، نو موږ مجبور یو ښاغلی پي. سي. سورکر، د نړۍ مشهور جادوګر، چې په خپلو حیرانوونکو جادویي چلونو او فریبونو کې نوم لري، د خدای د غوره کړل شي کس په توګه ومنو.

یو کتاب چې د الهی منشأ ادعا لري، په عمل کې د دې دعوه کوي چې یوه معجزه ده. دا ډول ادعا باید په هرعصر کې د هغه عصر د معیارونو مطابق په اسانۍ سره د تائید وړ وي. مسلمانان په دې عقیده دي، چې قرآن د خدای وروستۍ وحې ده، د معجزو دا معجزه د ټول بشریت لپاره د رحمت په توګه نازله شوې ده. نو راځئ د دې عقیدې حقیقت او اعتبار وڅیړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قرآن ننګونه (چلنج)

ادبيات او شاعري په ټولو کلتورونو کې د انسان د اظهار او خلاقيت وسيلې دي. نړۍ يو وخت د داسې عصر شاهده وه چې په کې شعر او ادب د وياړ مقام درلود، همداسې لکه نن چې په کې ساينس او تکنالوژي خپل راج چلوي. مسلمانان او غير مسلمانان په دې متفق دي چې قرآن د ځمکې پر مخ تر ټولو غوره عربي ادب دی او دا دعربي ادبياتو يوه غوره بېلګه ده. قرآن په لاندې آيتونو کې انسانان ننګوي:

وَإِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُواْ بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُواْ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ وَلَن تَفْعَلُواْ فَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِى وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَٰفِرِينَ (البقره: ٢٣-٢۴)

ژباړه: او که په هغه څه کې شکمن ياست چې موږ پرخپل بنده نازل کړي، نو د هغه په شان يو سورت خو راوړئ، او د الله نه پرته خپل مرستيالان هم راوبلئ، که رښتوني ياست. نو که ومو نه کړ او هېڅکله به يې ونه کړئ نو له هغه اوره ځان وساتئ چې سون يې خلك او کاڼي دي، دکافرانو لپاره (بالکل) چمتو دی.

د قرآن ننګونه يا چلنج دا دی چې د هغو سورتونو په شان چې قرآن ترې جوړ شوی يو سورت جوړ کړي. دې ته ورته ننګونه څو ځو ځله په قرآن کې تکرار شوې ده. د داسې سورت د جوړولو ننګونه چې په ښکلا، فصاحت، دقت او مانا کې لږ تر لږه يو قرآني سورت ته ورته وي تر نن ورځې بې ځوابه پاتې ده. يو عصري منطقي سړی به په هېڅ صورت يوه داسې مذهبي صحيفه (ټولګه) چې په يوه غوره شاعرانه ژبه، په کې ويل شوي وي چې نړۍ هموار ه ده، ونه مني. دا ځکه چې موږ په داسې زمانه کې ژوند کوو چې په کې انساني عقل، منطق او ساينس ته لومړيتوب ورکول کيږي.
ډېری به د قرآن خورا ښکلې ژبه د هغه د الهي اصل د ثبوت په توګه ونه مني. هر هغه صحيفه چې د الهي وحی دعوه کوي بايد د خپل دليل او منطق په زور د منلو وړ وي. د نامتو فزيک پوه او د نوبل جايزې ګټوونکي البرټ اينشټين په وينا، "ساينس پرته له دين څخه ګونګ، او دين پرته له ساينس څخه ړوند دی." په همدې خاطر راځئ قرآن مطالعه کړو او وڅېړو چې آيا قرآن او عصري علوم څومره سره همغږي دي؟ قرآن د ساينس کتاب نه بلکه د 'نښو' (آياتونو) يو کتاب دی. په قرآن کې له شپږو زرو زياتې نښې (آياتونه) وجود لري چې له زرو زياتې يې په ساينس پورې اړه لري. په دې کتاب کې ما يوازې ثابت شوي علمي حقايق په پام کې نيولي دي، نه هغه چې يوازې د فرضيو او نظرياتو (تيوريو) په بنه لا تراوسه د انګېرنې پر بنسټ دي او په ثبوت لا ندي رسيدلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)
ستورپوهنه

د نړۍ پيدايښت: بيګ بنګ (لويه چاودنه)

د کايناتو پيدايښت د ستورپوهانو له لوري په يوه خورا مشهوره پېښه کې چې بيګ بنګ (لويه چاودنه) نوميږي تشريح شوی دی. او دا پديده (پېښه) د عيني او تجربوي معلوماتو په مرسته چې د ستورپېژندونکو او نجوم پوهانو له لوري د څو لسيزو لپاره راټول شوي دي ملاتړ کيږي. د بيګ بنګ پديدې ته په کتو، په لومړيو کې ټولو کايناتو د يوې غټې کتلې په بڼه چې (لومړنۍ نيبولا) بلل کيږي وجود درلود. وروسته بيا د بيګ بنګ (ثانوي بېلوالي) واقعه پېښه شوه چې په نتيجه کې يې کهکشانونه منځ ته راغلل. نوموړي کهکشانونه بيا د ستورو، سيارو، لمر، سپوږمۍ او داسې نورو د جوړولو په موخه ويشل شوي دي. د دې سترو کايناتو اصليت بې سارې و او په چانسي ډول يې د رامنځته کېدو احتمال کاملاً صفر دی. په قرآن کې د کايناتود اصليت په اړه لاندې آيات راغلی دی:

أَوَلَمْ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَٰهُمَا (الأنبيا:۳۰)

ژباړه: آيا هغو کسانو چې کافر شوي دا نه دي ليدلي چې آسمانونه او ځمکه سره نښتي وو بيا موږ سره بېل کړل؟

د قرآني آيات او بيګ بنګ تر منځ دا د پام وړ او حيرانوونکی ورته والی يو انکار نه منونکی حقيقت دی! څرنګه يو کتاب چې ۱۴۰۰ کاله وړاندې د عربو په دښتو کې راڅرګند شو کولی شي دا ژور حقيقت بيان کړي؟

د کهکشانونو د جوړښت څخه وړاندې يوې لومړنۍ

ګازي کتلې شتون درلود

ساينسپوهان وايي مخکې له دې چې په کايناتو کې کهکشانونه جوړ شي، اسماني مادې د ګازي مادې په بڼه شتون درلود. لنډه دا چې، د کهکشهانونو له جوړښت څخه مخکې يوه غټه ګازي ماده يا وريځ موجوده وه. د لومړنۍ اسماني مادې د تشريح لپاره، د 'لوګي' (دود) کلمه د ګاز په پرتله مناسبه ده. د کايناتو دغه حالت په لاندې قراني آيت کې په 'دُخان' کلمې سره چې د لوګي معني ورکوي تشريح شوی دی:

ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ٱئْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَآ أَتَيْنَا طَآئِعِينَ (فصلت:۱۱)

ژباړه: بيا د آسمان په لور متوجه شو او هغه (لکه) لوګی و، نو هغه او ځمکې ته يې وويل: دواړه راشئ په خوښه يا ناخوښه! ويلې دواړه په خوښۍ (تابعدار) راغلي يو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم، دا حقیقت چې د حضرت محمد (صل الله علیه وسلم) په وخت کې عربو ته نه و معلوم د 'بېګ بنګ' لپاره یو استنباط دی. ښه نو، نور څه د دې علم سرچینه کیدای شي؟

د ځمکې کروي بڼه

په لومړیو وختونو کې، خلکو باور درلود چې ځمکه همواره ده. په پېړیو پېړیو، انسانان له دې ویرېدل چې که دوی ډېر لرې سفر وکړي د ځمکې له څنډو به ولویږي. ښاغلی فرانسیس ډریک لومړنی شخص و چې په ۱۵۹۷ کال کې یې د ځمکې په شاوخوا د تګ پر مهال څرګنده کړه چې ځمکه کروي ده. د شپې او ورځې د بدلون په اړه لاندې قرآني آیت ته نظروکړئ:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِى ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِى ٱلَّيْلِ (لقمان:۲۹)
ژباړه: آیا ته نه وینې چې الله څنګه شپه په ورځ کې ننباسي او ورځ په شپه کې ننباسي؟

دلته د ننویستلو معنی دا ده چې شپه کرار کرار او په تدریج سره په ورځ بدلیږی او برعکس. دا پېښه یوازې هغه وخت ترسره کیدای شي چې ځمکه کروي وي. که فرض کړو ځمکه هواره او مسطحه وای، نو له شپې څخه ورځې او له ورځې څخه شپې ته بدلون به هم ډېر ناڅاپه وای!

لاندې آیت هم د ځمکې کروي والي ته اشاره کوي:

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ ٱلَّيْلَ عَلَى ٱلنَّهَارِ وَيُكَوِّرُ ٱلنَّهَارَ عَلَى ٱلَّيْلِ (الزمر: ۵)
ژباړه: آسمانونه او ځمکه یې په حقه پیدا کړي، هغه شپه پر ورځې ورتاووي او ورځ پر شپې ورتاووي.

د 'کویره' عربي کلمه چې دلته کارول شوې ده یو پر بل د اوښتلو (ورتاوولو) په معنی ده، داسې چې یوه لونګی له سر څخه تاویږی. پیچل (تاوول) یا یو پر بل اوښتل یوازې هغه وخت ترسره کېدای شي چې ځمکه کروي شکل ولري. ځمکه دقیقاً د یو توپ په څېر ګرده نه ده، بلکې یو جیو-کروي بڼه لري چې په قطبونو کې هواره او پراخه شوې ده. په لاندې آیت کې د ځمکې بڼه تشریح شوې ده:

وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَىٰهَآ[1] (النازعات:۳۰)
ژباړه: او موږ ځمکه هګۍ ته ورته بڼه کې جوړه کړې ده.

دلته 'دحىٰها' چې یوه عربي کلمه ده د هګۍ لپاره کارول شوې ده چې اصلي معنی یې د شتُرمرغ هګۍ ده. او د ځمکې جیو کروي بڼه د شترمرغ هګۍ ته ورته دی. په دې توګه

---

[1] د دحىٰها کلمه ابو یوسف علی د پراخوالي په بڼه هم ژباړلې ده، ولې دغه کلمه د شترمرغ د هګۍ مانا هم ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن د ځمکې بڼه سمه بيانوي، په داسې حال کې چې د قرآن د نزول پر وخت د ځمکې د بڼې په اړه دا مشهوره وه چې ځمکه هموار ه ده.

د سپوږمۍ رڼا انعکاس شوې(بېرته ګرځېدوونکې) رڼا ده

په مخکنيو تمدنونو کې دا باور موجود و چې سپوږمۍ له خپله ځانه رڼا خپروي. ساينس اوس موږ ته وايي چې د سپوږمۍ رڼا منعکسه شوې رڼا ده. حال دا چې دا حقيقت ۱۴۰۰ کاله مخکې په قرآن کې په لاندې آيت کې راغلی دی:

تَبَارَكَ ٱلَّذِى جَعَلَ فِى ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَٰجًا وَقَمَرًا مُّنِيرًا (الفرقان:۶۱)
ژباړه: هغه ذات مبارك دی چې په اسمان کې يې برجونه پيدا کړل او په هغه کې ډېوه او روښانه سپوږمۍ.

په قرآن کې د لمر لپاره عربي کلمه 'شمس' ده. دلته د 'سراج' په بڼه راغلې چې معنی يې ډېوه ده، يا 'وهاج' چې معنی يې بل شوی څراغ دی او يا هم 'ضِياَ' چې د روڼوالي په معنی دی. ټول درې واړه تشريحات له لمر سره مناسب دي، ځکه د داخلي احتراق عمليې سره شديده تودوخه او رڼا توليدوي. د سپوږمۍ لپاره عربي کلمه ' قمر' ده او په قرآن کې د 'مُنير' په بڼه تشريح شوې ده، يعنې هغه جسم چې رڼا ورکوي. بيا هم، قرآني تشريح د سپوږمۍ د اصلي جوړښت او طبيعت سره په بشپړ ډول سمون لري، کوم چې په خپله رڼا نه ورکوي او يو خنثی جسم دی چې د لمر رڼا منعکسوي. په قرآن کې په ځلونو له سپوږمۍ څخه د سراج، وهاج او يا ضِياَ او له لمر څخه د نور يا منير په توګه يادونه شوې ده چې دا په دې دلالت کوي چې قرآن د لمر او سپوږمۍ د رڼاوو د اصليت ترمنځ توپير پېژني. د لمر او سپوږمۍ د رڼا د طبعيت او اصليت په هکله لاندې آياتونو ته نظر وکړئ:

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِيَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا ﴿٥﴾ (يونس: ۵)
ژباړه: دی هماغه ذات دی چې لمر يې روڼ او سپوږمۍ يې روښانه ګرځولې.

أَلَمْ تَرَوْا۟ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا﴿١٥﴾ وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا (نوح:۱۵-۱۶)
ژباړه: آيا نه وينئ چې الله په څه ډول لاندې باندې اووه آسمانونه پيدا کړي دي؟ او په هغو کې يې سپوږمۍ روښانه او لمر ډېوه ګرځولی.

لمر څرخيږي (دوران کوي)

اروپايي فيلسوفان او ساينسپوهان د اوږدې مودې لپاره په دې عقيده وو چې ځمکه د کايناتو په مرکز کې ثابته ولاړه ده او د لمر په شمول نور ټول اجسام يې پر شاوخوا څرخيږي. په لويديځ کې، د کايناتو دا جيوسنتريک مفهوم له ميلاد څخه مخکې په دوهمه پېړۍ کې د Ptolemy له وخت څخه مشهور و. په ۱۵۱۲ کې نيکولاس کوپرنيک د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیارې د حرکت په اړه خپله هیلیوسنټریک تیوري وړاندې کړه، چې په کې لمر د لمریز نظام په مرکز کې یو بې حرکته جسم ښودل شوی او سیارې پرې راڅرخیږي.
په ۱۶۰۹ میلادي کال کې، آلماني ساینسپوه یوحناس کیپلر د 'ستورنومیا نوا' په نوم یو کتاب خپور کړ. هغه په دغه کتاب کې دا نتیجه ترلاسه کړه چې نه یوازې سیارې په بیضوی مدارونو کې د لمر په شاوخوا حرکت کوي، بلکې دوی په خپله هم په نامنظمو سرعتونو سره په خپلو محورونو څرخیږي. له دغو معلوماتو سره د اروپایي ساینسپوهانو لپاره دا ممکنه شوه تر څو د شیې او ورځې د تنظیم او ترتیب په شمول د لمریز نظام ډیری میکانیزمونه په درسته بڼه تشریح کړي.
له دغو اختراعاتو وروسته، داسې فکر کېده چې لمر بې حرکته دی او د ځمکې په څېر په خپل محور نه څرخي. زما په یاد دي چې ما په ښوونځي کې د جغرافیې په کتابونو کې دا ډول بې اساسه دلایل لوستي وو. لاندې قرآني ایت ته نظر وکړئ:

وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ ۖ كُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (الأنبیا: ۳۳)
ژباړه: او دی هماغه ذات دی چې شپه، ورځ، لمر او سپوږمۍ یې پیدا کړي دي، دا ټول په یو مدار (ګرځندی) کې لامبو وهي (ګرځي).

په پورتني آیت کې کارول شوې عربی کلمه 'یسبحون' ده. د یسبحون کلمه له 'سباحة' څخه اخیستل شوې ده. چې له ځان سره د حرکت نظریه چې هر خوځېدونکی جسم یې لري انتقالوي. که تاسو دا کلمه په ځمکه کې د یو سړي لپاره وکاروئ، نو دا به په دې معنی نه وي چې هغه رغړي بلکې د دې معنی به دا وي چې هغه قدم وهي یا منډه وهي. او که تاسو دا کلمه په اوبو کې د یو لامبو وهونکي لپاره وکاروئ نو دا به په دې معنی نه وي چې هغه د اوبو پر سر حرکت کوي بلکې دا به په دې معنی وي چې هغه لامبو وهي.
په همدې ډول، که تاسو چېرته د 'یسبح' کلمه د لمر په شان د یوه سماوي جسم لپاره وکاروئ نو دا به تنها دا معنی و نه لري چې لمر یوازې په هوا کې حرکت کوي بلکه دا به په دې معنی وي چې دا په فضا کې له حرکت کولو سره څرخیږي هم. د مکتب زیاتره کتابونو کې دا حقیقت داسې تعبیر شوی چې لمر په خپل محور څرخیږي. د خپل محور شاوخوا د لمر څرخېدل د یوې داسې آلې په مرسته ثابتېدای شي چې د میز پر سر د لمر تصویر منعکس کړي ترڅو انسان پرته له دې چې ړوند شي د لمر تصویر وآزمويي. دا لیدل کیږي چې لمر په خپله سطحه داسې کوچني خالونه (لکې) لري چې په هرو ۲۵ ورځو کې یو ځل یو دایروي حرکت بشپړوي، لمر تقریباً ۲۵ ورځو کې د خپل محور پر شاوخوا څرخیږي.
په حقیقت کې، لمر په یوه ثانیه کې نږدې ۱۵۰ مایله په فضا کې سفر کوي، او زموږ د شیري لارې کهکشان د مرکز شاوخوا د یو دوران د بشپړولو لپاره کم او زیات ۲۰۰ میلیونه کاله وخت اخلي.

لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ (یس:۴۰)
ژباړه: نه لمر ته دا ښایي چې سپوږمۍ راګیر کړي او نه شپه په ورځې راړومبۍ کېدونکې ده، دا ټول په (خپل خپل) مدار کې (د ځانګړي قانون له مخې) غوټې وهي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه آیت د عصري ستورپوهنې په واسطه کشف شوی یو مهم حقیقت بیانوي، د مثال په توګه؛ د لمر او سپوږمۍ د انفرادي مدارونو شتون او په خپل حرکت سره په فضا کې د دوی سفر کول. د هغه 'ثابت ځای' موقعیت چې لمر یې پر لور حرکت کوي، او له ځان سره لمریز نظام لیږدوي په دقیق ډول د عصري ستورپوهنې له لوري په نښه شوی دی چې د 'لمریز اپیکس' نوم ورته ورکړل شوی دی. لمریز نظام په حقیقت کې په فضا کې د یوې داسې نقطې پر لور روان دی چې د هرکولس (الفا طبقي) په موجوداتو کې موقعیت لري او دقیق ځای یې په ښه بڼه ثابت شوی دی.
سپوږمۍ د خپل محور په شاوخوا په ۲۹ نیمو ورځو کې یو مدار بشپړوي او دا همدومره وخت دی چې سپوږمۍ په کې د ځمکې په شاوخوا یو وار راګرځي.

لمر به له یوې ټاکلې مودې وروسته کار پرېږدي

د لمر رڼا د هغې کمیاوي پروسې له امله ده چې له تېرو پنځو میلیاردو کلونو راهیسې په دوامداره توګه د لمر په سطحه ترسره کیږي. دا پروسه به په راتلونکې کې یو وخت پای ته ورسیږی او لمر به په بشپړه توګه له کاره ولویږي چې د ځمکې پر مخ به د ټولو ژوندیو موجوداتو د ژوند د له منځه تلو سبب شي. قرآن د لمر د موجودیت د بې ثباتۍ په اړه وايي:

وَٱلشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ (يس: ۳۸)[۲]
ژباړه: او لمر (بله نښانه ده) چې په خپله ټاکلې (د یوې معینې مودې لپاره) لار چلیږي دا د ډېر پوه برلاسي (خدای) ټاکلی نظام دی.

د 'مُستقر' عربي کلمه چې دلته کارول شوې ده د یو 'ټاکل شوي ځای یا وخت' په مانا ده. په دې توګه قرآن وايي چې لمر د یوه ټاکل شوي ځای یا وخت په لور روان دی، او دا کار به یوازې تر یوې معینې مودې چې مخکې ټاکل شوې ترسره کړي – مانا دا چې ختم به شي یا به کار پرېږدي.

د ستورمنځي مادې شتون

له منظمو نجومي سیستمونو څخه بېرون فضا مخکې خلا فرض شوې وه. وروسته بیا ستورپوهانو په ستورمنځي فضا کې د پلونو (Bridges) په بڼه د مادې شتون کشف کړ. د مادې دا پلونه چې د پلازما په نامه سره یادیږي، او په بشپړ ډول له آیونیزشوي ګاز څخه جوړ شویدي د آزادو الکترونونو او مثبتو آیونونو مساوي شمېر لري. پلازما ته کله کله د مادې د دریو پیژندل شویو حالاتو (جامد، مایع او ګاز) ترڅنګ څلورم حالت ته هم ویل کیږی. قرآن په لاندې آیت کې د دې مادې د شتون یادونه کړې ده:

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا (الفرقان:۵۹)

---

[۲] په قرآن کریم کې ورته پیغام د سورت الرعد-ایت۲، فاطر-ایت۱۳، الزمر-ایت۵، او الزمر-ایت۲۱ کې ذکر شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: هغه ذات چې آسمانونه، ځمکه او دهغو ترمنځ هرڅه يې پيدا کړل.

دا به د هر چا لپاره خندوونکي وي چې حتی دا ومني چې د يوې لويې ستورمنځي مادې شتون ۱۴۰۰ کاله وړاندې پيژندل شوی و.

پراخېدونکي کاينات

په ۱۹۲۵ کال کې د ادوين هبل په نوم يو امريکايي ستورپيژندونکي، يو لړ تجربوي شواهد وړاندې کړل چې ښيي؛ ټول کهکشانونه له يو بل څخه راتوکيږي، او دا په دې دلالت کوي چې کاينات پراخيږی. د کايناتو پراختيا اوس يو ثبوت شوی علمي حقيقت دی. او دا هغه څه دي چې قرآن د کايناتو د طبيعت په اړه وايي:

وَٱلسَّمَآءَ بَنَيْنَٰهَا بِأَيْيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ (الذاريات: ۴۷)
ژباړه: او آسمان مو په خپل قدرت سره جوړ کړی او موږ خامخا پراخوونکي يو.

د 'مُوسِعون'عربي کلمه په سمه توګه ژباړل شوې ده يعنی 'پراخول'، او هغه د پراخېدونکو کايناتو جوړولو ته وايي. ستيفن هاوکينګ، په خپل کتاب 'د وخت لنډ تاريخ' کې وايي، "د کايناتو د پراختيا اختراع د شلمې پيړۍ يو له سترو فکري انقلابونو څخه وه."
قرآن د کايناتو د پراختيا يادونه مخکې له دې چې انسان حتی د يو تيليسکوب جوړول زده کړي، کړې ده! ځينې شايد ووايي چې په قرآن کې د نجومي حقايقو شتون د حيرانتيا وړ نه دي ځکه چې عربان د ستورپوهنې په ډګر کې پرمخ تللي وو. دوی د ستورپوهنې په برخه کې د عربو د پرمختګ په اړه د ستاينې حق لري. مګر دوی په دې نه پوهيږي چې په ستورپوهنه کې د عربو له پرمختګ څخه په پيړيو مخکې قرآن نازل شوی دی. پردې سربېره، د ستورپوهنې په اړه ډېر هغه علمي واقعيتونه چې پورته ذکر شول لکه؛ له بيګ بنګ (لويه چاودنه) څخه د کايناتو شروع، په اړه حتی عرب د خپل علمي پرمختګ د اوج په دور کې پرې نه پوهېدل. له همدې امله په قران کې ذکر شوي علمي حقايق په نجوم علم کې د عربو د پوهې له وجې نه دي. په حقيقت کې، برعکس ريښتيا دي. عربو په نجوم کې ترقي وکړه ځکه چې ستورپوهنه په قرآن کې يو خاص ځای لري.

(۲)
فزيک

د کوچنيو اتومي ذراتو موجوديت

په لرغونو وختونو کې د اتوميزم په نوم يوه پيژندل شوې تيوري په پراخه کچه منل شوې وه. دا نظريه په اصل کې د يونانيانو له خوا، په ځانګړي ډول د ډيموکرېټس په نوم يو سړي چې شاوخوا ۲۳ پيړۍ مخکې يې ژوند کولو وړاندې شوې وه. ډيموکرېټس او له هغه څخه وروسته خلکو داسې ګڼل چې د مادې تر ټولو کوچنۍ ذره اتوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عربان هم په همدې عقیده وو. د 'ذره' عربي کلمه په عامه توګه د اتوم په معنی وه. په شلمه پېړۍ کې عصري ساینس دا کشف کړه چې حتی دا هم امکان لري چې یو اتوم تجزیه شي. څوارلس پېړۍ مخکې به دا مفهوم حتی یو عرب ته غیر معمولی ښکاره شوی وای. د هغه لپاره ذره هغه وروستی حد و چې له هغه نه بهر څوک نه شو تللی او نه یې چا د تجزیې په اړه فکر کولای شو. په داسې حال کې چې لاندې قرآنی آیت د دې حد له منلو څخه انکار کوي:

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَأۡتِينَا ٱلسَّاعَةُۖ قُلۡ بَلَىٰ وَرَبِّى لَتَأۡتِيَنَّكُمۡ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِۖ لَا يَعۡزُبُ عَنۡهُ مِثۡقَالُ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلۡأَرۡضِ وَلَآ أَصۡغَرُ مِن ذَٰلِكَ وَلَآ أَكۡبَرُ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ (سبأ: ۳)[۳]

ژباړه: او کافران وايي چې موږ ته به قیامت را نه شي! ورتهووایه: هوکې، په رب مې دې قسم وي چې د غیبو عالم دی خامخا به درته راشي، له هغه نه په آسمانو او ځمکه کې د یوې ذرې په اندازه څه نه پټیږي، او نه به له دې کوچنی او نه (ترې) لوی څه داسې شی وي چې هغه په یو څرګند کتاب کې نه وي.

دا آیت د ټولو پټو یا ښکاره شیانو په اړه د خدای د پوهې په اړه دی. دغه آیت دا نور هم واضح کوي چې خدای د اتوم (یا له هغه څخه کوچنی یا لوی) په شمول په هر څه خبر دی. په دې توګه دا آیت په څرګنده توګه له اتوم څخه د کوچني څیز د شتون امکان ښيي، هغه حقیقت چې په دې وروستیو کې د عصري ساینس له لوري کشف شوی دی.

(۳)
جغرافیه

د اوبو دوران

په ۱۵۸۰ میلادي کال کې برنارډ پالیسي لمړنی کس و چې د نني عصر د اوبو د دوران مفهوم یې وړاندې کړ. هغې دا وښوده چې اوبه څرنګه له سمندرونو څخه تبخیریږي او بیا له یخبدلو وروسته په وریځو بدلیږي. وریځې یو بل ته په نږدې کېدلو سره متراکمیږي او د باران په بڼه ښکته راځي. دغه اوبه بیا په یوه مسلسله دوره کې د جهیلونو او نهرونو په بڼه یو ځای کیږي او بېرته سمندرونو ته بهیږي.
له میلاد څخه مخکې اوومه پېړۍ کې، د میلتوس تالس په دې عقیده و چې د سمندرونو سطحي سپرې (نازک اوبلن قشر) د بادونو په واسطه پورته کیږي او بیا له یوځای څخه بل ځای ته انتقالیږي او وروسته ترې باران جوړیږي. په لومړیو وختونو کې خلکو د ځمکې لاندې اوبو سرچینه نه پېژندله. دوی فکر کولو چې د سمندرونو اوبه، د باد تر اغیز لاندې، د لویو وچو داخلي لور ته حرکت کوي. دوی په دې عقیده هم وو چې اوبه د یوې پټې لارې یا هغه لوی سوري څخه چې د افلاطون د وخت راهیسې د تاتاروس

[۳] ورته پیغام په سورت یونس-ایت ۶۱ کې ذکر شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نوم یادیږي بیرته راستنې شوې دي. او دا لاره له سمندرونو سره تړل شوې ده. حتی د آتلسمې پېړۍ لوی مفکر ډېکارتس هم له دې نظر سره موافق و. تر نولسمې پېړۍ پورې د ارسطو نظریه موجوده وه. د دې نظریې له مخې اوبه په سړو غرنیو غارونو کې کنګل شوې چې تر ځمکې لاندې جهیلونه یې جوړ کړل او له همدې لارې چینې تغذیه کیږي. نن ورځ موږ پوهیږو چې د باران هغه اوبه چې د ځمکې په درزونو (چاکونو) کې ننوځې ورته دنده ترسره کوي. د اوبو دوران په لاندې قرآني آیاتونو کې تشریح شوی دی:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهُۥ يَنَٰبِيعَ فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥ (الزمر: ۲۱)

ژباړه: آیا تا نه دي لیدلي چې الله اوبه له اسمانه را اورولې، بیا یې د ځمکې په چینو کې ننوېستې بیا په هغو سره رنګا رنګ کښتونه راباسي.

وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَيُحْيِۦ بِهِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (الروم: ۲۴)

ژباړه: او له آسمانه اوبه را اوروي بیا په هغو سره ځمکه د هغې له مرګه وروسته بیا را ژوندۍ کوي، بې شکه په دې کې د عقل خاوندانو ته (ډېرې) نښانې دي.

وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءًۢ بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّٰهُ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍۭ بِهِۦ لَقَٰدِرُونَ (المؤمنون: ۱۸)

ژباړه: او له آسمانه مو په یوه ټاکلې اندازه اوبه را واورولې او هغه مو په ځمکه کې ودرولې او په له منځه وړلو یې هم یقیناً موږ قادر یو.

هیڅ بله داسې لیکنه چې ۱۴۰۰ کاله تاریخ ولري د اوبو د دوران په هکله دومره دقیق تشریحات نه ورکوي.

بادونه وریځې القاح کوي

وَأَرْسَلْنَا ٱلرِّيَٰحَ لَوَٰقِحَ فَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَسْقَيْنَٰكُمُوهُ وَمَآ أَنتُمْ لَهُۥ بِخَٰزِنِينَ (الحجر:۲۲)

ژباړه: او موږ بلاربوونکي بادونه رالیږو، بیا له آسمانه اوبه راتویوو او تاسو پرې خړوبوو چې تاسو یې زېرمه کوونکي نه یاست.

د 'لواقح' عربي کلمه چې دلته استفاده شوې ده له 'لقاحه' څخه اخیستل شوې ده چې د لاقح کلمې جمعه ده او معنی یې القاح کول (بلاربول) دي. په دې مبحث کې، د القاح معنی دا ده چې وریځې د باد په ذریعه یو په بل کې ټېل وهل کیږي او تراکم زیاتوي چې په نتیجه کې رعد او برق رامنځ ته کیږي او د باران سبب ګرځي. په قرآن کې همدې ته ورته یو وضاحت راغلی:

ٱللَّهُ ٱلَّذِى يُرْسِلُ ٱلرِّيَٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُۥ فِى ٱلسَّمَآءِ كَيْفَ يَشَآءُ وَيَجْعَلُهُۥ كِسَفًا فَتَرَى ٱلْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَٰلِهِۦ ۖ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ (الروم: ۴۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: الله هماغه دی چې بادونه لیږي چې هغه بیا وریځې پورته کوي او بیا څنګه چې وغواړي په آسمان کې یې خپروي او ټوټې ټوټې یې کوي، بیا وینې چې څاڅکي یې له منځه راوځي. نو بیا یې چې له خپلو بندګانو چاته غواړي ورسوي، هغوی یو دم خوشالي بنا کړي.

قرآني توضحات په بشپړ ډول دقیق او له اوسني عصري هایدرولوژیکي دېټا سره په ښه بڼه همغږي لري. د اوبو دوران په قرآن عظیم الشان کې په بېلابېلو آیاتونو کې تشریح شوی دی.

(۴)
جیولوژي

غرونه د میخونو په څېر دي

په جیولوژي کې د فولډینګ (قاتولو) پدیده یو نوی اختراع شوی حقیقت دی. فولدینګ د غرونو د لړۍ د جوړښت مسؤولیت لري. د ځمکې پاسنی قشر چې موږ پرې ژوند کوو د یو کلک پوښ په څېر دی، په داسې حال کې چې داخلي طبقات یې ګرم او مایع دي، او په همدې خاطر د هر ډول ژوند لپاره غیر مناسب دي. دا هم معلومه ده چې د غرونو پایداري د قاتولو (فولډینګ) پدیدې پورې تړلې ده، ځکه همدا فولدینګ ده چې د غرونو لپاره یې بنسټونه جوړ کړي دي. ځمکه پېژندوونکي وایي چې د ځمکې شعاع تقریباً ۳۷۵۰ مایله ده، او هغه قشر چې موږ پرې ژوند کوو ډېر نازک دی چې تقریباً د ۱ څخه ۳۰ مایل پورې پنډوالی لري. څرنګه چې قشر نازک دی نو له همدې امله یې د ښورېدلو چانس زیات دی. غرونه د مږویو یا د خیمو د میخونو په شان کار کوي او د ځمکې قشر ته په پایښت ورکولو سره هغه ټینګ نیسي. قرآن دقیقاً په همدې اړه په لاندې آیات کې یو وضاحت لري:

أَلَمْ نَجْعَلِ ٱلْأَرْضَ مِهَٰدًا ﴿٦﴾ وَٱلْجِبَالَ أَوْتَادًا (النبأ: ۶-۷)
ژباړه: آیا موږ ځمکه فرش نه ده ګرځولې، او غرونه مېخونه؟

د 'اوتاد' کلمه د مېخونو په معنی ده (هغه میخونو ته ورته چې د خېمې د تړلو لپاره کارول کیږي)؛ دوی د جیولوژیکي فولډونو(ګونځو) ژور تهدابونه دي. د "ځمکې" په نوم یو کتاب چې د نړۍ په زیاتره پوهنتونونو کې د جیولوژي مضمون د اساسي ماخذ په توګه کارول کیږي. د دې کتاب له مؤلفینو څخه یو یې فرانک پریس دی، نوموړی په ساینسي چارو کې د امریکا د پخواني ولس مشر جیمي کارټر سلاکار او ۱۲ کاله په امریکا کې د ساینسي علومو د اکادمۍ رئیس پاتې شوی دی. هغه په دې کتاب کې غر د یوې پانې په بڼه تشریح کوي، چې ریښه یې په ژوره توګه په ځمکه کې ځای پر ځای شوې ده[۴]. د ډاکټر پریس په اند، غرونه د ځمکې د پاسني قشر پایدارۍ کې مهم رول

[۴] ځمکه، پریس او سیور-صفحه ۴۳۵. او همدارنګه د ځمکې علم، ترېوک او لوټجینز-صفحه ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري. قرآن په ښکاره ډول د ځمکې له ښوریدو څخه په مخنیوی کې د غرونو د رول یادونه کړې ده:

وَجَعَلْنَا فِى ٱلْأَرْضِ رَوَٰسِىَ أَن تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ (الأنبیا: ۳۱)
ژباړه: او په ځمکه مو درانه ولاړ غرونه پیدا کړل چې په دوی ونه خوځیږي او په هغې کې مو ارتې لارې جوړې کړې چې ښایي خپلی لارې ومومي.

غرونه په ښه ډول ټینګ شوي دي

د ځمکې سطحه په ډېرو کلکو پلېټونو چې تقریباً ۱۰۰ کیلومتره پنډوالی لري وېشل شوې ده. دغه پلېټونه د یوې نیمه ویلې شوې سیمې له پاسه چې 'استېنوسفیر' بلل کیږي قرار لري. د غرونو جوړښتونه د پلېټونو په سرحد کې رامنځته کیږی. د ځمکې قشر تر سمندرونو لاندې ۵ کیلومتره، د مسطحو کانټیننټال سطحو څخه لاندې شاوخوا ۳۵ کیلومتره او د غرونو تر پراخو سیمو لاندې تقریباً ۸۰ کیلومتره پنډوالی لري. دا هغه قوي بنسټونه دي چې غرونه پرې ولاړ دي. قرآن په لاندې آیت کې د غرونو د ټینګو بنسټونو په اړه خبرې کوي:

وَٱلْجِبَالَ أَرْسَىٰهَا (النازعات: ۳۲)[5]
ژباړه: او غرونه یې په کې ښخ ودرول.

(۵)
سمندرپوهنه

د خوږو او مالګینو اوبو تر منځ سرحد (پرده)

لاندې قرآني آیتونو ته پام وکړئ:

مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ (الرحمن: ۱۹-۲۰)
ژباړه: هغه دوه سیندونه (داسې) بهولي چې سره نښتي دي، خو ترمنځ یې یوه پرده ده چې یو پر بل نه ورګډیږي.

په عربي متن کې د 'برزخ' کلمه د یوه مانع یا یوې پردې په مانا ده. دا مانع په اصل کې یو فزیکي تقسیم نه دی. عربي کلمه 'مَرَج' په لفظي بڼه دا مانا لري چې دوی دواړه سره لګیږي او یو له بل سره ګډیږي. د قرآن لومړني مفسرین په دې نه توانېدل چې د اوبو د دوو ډولونو لپاره دوې مختلفې ماناوې بیان کړي. په دې مانا چې دوه ډوله اوبه سره نښلي او ګډیږي او په عین وخت کې د دوی ترمنځ یوه مانع هم شتون لري. عصري ساینس دا کشف کړې چې په هغو ځایونو کې چې دوه مختلف سمندرونه سره لګیږي، د

[5] ورته مثالونه په سورت الغاشیه- ایت ۱۹، القمان-ایت ۱۰ او النحل-ایت ۱۵ کې راغلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی تر منځ یوه پرده شتون لري. دا پرده دوه سمندرونه په داسې بڼه سره ویشي چې هر یو یې ځانته د تودوخې درجه، تروشوالی او تراکم ولري[۶]. سمندر پوهان اوس دا آیت په ښه بڼه تشریح کولای شي. د دوو سمندرونو ترمنځ د اوبو یوه پرده شتون لري چې له یو سمندر څخه بل ته اوبه تري تیریږي. خو کله چې د یو سمندر اوبه بل ته داخلېږي شي، نو هغه خپل ځانګړي خواص له لاسه ورکوي او د نورو اوبو سره یو شان کیږی. په داسې توګه چې دغه پرده د دوو اوبو لپاره د یوشانوالي د انتقالي ساحې په توګه کار کوي. په قرآن کې ذکر شوې دغه علمي پدیده د ډاکټر ویلیم های له خوا چې یو مشهور سمندرپوه او د امریکا د کولرادو په پوهنتون کې د جیولوژیکي علومو استاد دی هم تائید شوې ده. قرآن د دې پېښې یادونه هم په لاندې آیت کې کوي:

وَجَعَلَ بَيْنَ ٱلْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ(النمل:۶۱)
ژباړه: د دوو سمندرونو ترمنځ یې پرده اچولې ده.

دا پېښه د مدیترانې او اتلانتیک سمندر په شمول چې په ګیبرالټر کې سره وېشل کیږي په څو ځایونو کې رامنځته کیږي. مګر کله چې قرآن د تازه او مالګینو اوبو تر منځ د وېشونکي په اړه خبرې کوي، نو د 'یو منع کوونکي ویشونکي' شتون له پردې سره ذکر کوي.

وَهُوَ ٱلَّذِى مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا (الفرقان:۵۳)
ژباړه: او دی هماغه ذات دی چې دوه سمندرونه یې خوشې کړي چې دا یو ډېر خوږ خوندور دی او دا بل مالګین تریخ او د دواړو ترمنځ یې یوه پرده واچوله، او یو بند چې منع کړی شوی دی.

عصري ساینس کشف کړې چې په استورځایونو (د رود خاني خوله) کې، چیرته چې تازه خوږې او مالګینې اوبه سره یو ځای کیږی، حالات له هغه څخه یو څه توپیر لري چیرته چې دوه سمندرونه سره یوځای کیږي. دا کشف شوې ده چې هغه څه چې په استور (مدخل) کې مالګینې اوبه له تازه اوبو څخه جلا کوي، یو پایکنوکلاین (pycnocline) زون دی چې د کثافت په نښه شوې نا انډولي لري او دوه برخې سره جلا کوي.[۷] دا بېلوونکی زون له خوږو او مالګینو اوبو څخه د مالګین والي تفاوت لري[۸]. دا پېښه د مصر په شمول چېرې چې د نیل رود په مدیترانه بحیره کې بهیږي په ډېرو ځایونو کې رامنځ ته کیږي.

[۶] د سمندر پېژندنې اساسات، ډاویس-صفحه۹۲ او ۹۳
[۷] سمندر پېژندنه، ګراس-صحفه ۲۴۲. همدارنګه؛ ابتدائي سمندر پېژندنه، تورمن-صفحه ۳۰۰ او ۳۰۱
[۸] سمندر پېژندنه، ګراس-صحفه ۲۴۲. همدارنګه؛ ابتدائي سمندر پېژندنه، تورمن-صفحه ۳۰۰ او ۳۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمندرونو په ژورو کې تياره

پروفيسور درګا راو چې د سمندري جيولوژي په برخه کې ماهر دی او په جده کې د ملک عبدالعزيز پوهنتون پروفيسور و. له هغه څخه وغوښتل شول چې د لاندې آيت په اړه تبصره وکړي:

أَوْ كَظُلُمَٰتٍ فِى بَحْرٍ لُّجِّىٍّ يَغْشَىٰهُ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِۦ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِۦ سَحَابٌ ۚ ظُلُمَٰتٌۢ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَآ أَخْرَجَ يَدَهُۥ لَمْ يَكَدْ يَرَىٰهَا ۗ وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ ٱللَّهُ لَهُۥ نُورًا فَمَا لَهُۥ مِن نُّورٍ (النور:۴۰)

ژباړه: يا (دا مثال) لکه په يو ژور سمندر کې تروږمۍ چې د څپې له پاسه څپه ورباندې خپره وي او په هغې له پاسه وريځ، يو پر بل باندې تيارې، کله چې (څوك) خپل لاس وباسي، نژدې وي چې هغه هم ونه ويني! او چا ته چې الله رڼايي پيدا نه کړي، نو بيا هغه ته رڼايي نه شته!

پروفيسور راو وويل چې ساينس پوهانو اوس يوازې د عصري وسايلو په مرسته دا تاييد کړې چې د سمندر په ژورو کې تياره شتون لري. انسانان نه شي کولی چې له مرستې پرته له 20 څخه تر 30 مترو پورې د اوبو لاندې ولاړ شي، او له 200 مترو څخه په ژورو سمندري سيمو کې ژوندی نه شي پاتې کېدلای. دا آيت ټولو بحرونو ته اشاره نه کوي ځکه چې هر بحر داسې تيارې طبقې نه لري چې يو پر بل باندې راټولې شوي وي. دا په ځانګړې توګه يو ژور بحر يا يو ژور سمندر ته اشاره کوي، لکه څنګه چې قرآن وايي، "په پراخه ژور سمندر کې تياره". په ژور سمندر کې دا طبقه يي تياره د دوه لاملونو پايله ده:

۱- د رڼا يوه وړانګه له اوو رنګونو څخه جوړه شوې ده؛ دا اووه رنګونه بنفش، نيلي، آبي، شين، زېړ، نارنجي او سور (VIBGYOR) دي. د رڼا وړانګې له اوبو سره له ټکر وروسته انعکاس کوي. له ۱۰ څخه تر ۱۵ مترو پورتنۍ اوبه سور رنګ جذبوي. نو که غوټه وهونکی تر اوبو ۲۵ متره لاندې وي او ټپي شي، دی به د خپلې وينې سور رنګ و نه شي ليدلی، ځکه سور رنګ دې ژوروالي ته نه رسېږي. په ورته ډول، نارنجي وړانګې له ۳۰ څخه تر ۵۰ مترو پورې؛ زېړې وړانګې له ۵۰ څخه تر ۱۰۰ مترو پورې؛ شنې وړانګې له ۱۰۰ څخه تر ۲۰۰ مترو پورې، او آبي له ۲۰۰ مترو څخه په ډېرو او بنفش او نيلي وړانګې له ۲۰۰ مترو څخه پورته کې جذبيږي. د رنګونو د دغه طبقاتو د پرله پسې ورکېدو له امله سمندر په تدريجي ډول تياره کيږي؛ يعنې تياره د رڼا په طبقو کې واقع کيږي. او په سمندر کې د ۱۰۰۰ مترو ژوروالي لاندې بشپړه تياره کيږي.[۹]

۲- د لمر وړانګې د وريځو لخوا جذبيږي، چې په پايله کې د رڼا وړانګې تيتوي او په دې توګه د وريځو لاندې د يوې تيارې طبقې لامل کيږي. دا لومړۍ تياره طبقه ده. کله چې د رڼا وړانګې د سمندر سطحې ته ورسيږي، يوه اندازه يې د څپې د سطحې په

[۹] سمندرونه، ايلډر او پېرينټا–صحفه ۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

واسطه منعکس کيږي چې سطحې ته يوه روښانه او ځلېدونکې بڼه ورکوي. نو دا هغه څپې دي چې رڼا منعکسوي او د تيارې لامل کيږي. غير منعکس شوې رڼا د سمندر ژورو ته ننوځي. او له همدې امله سمندر دوه برخې لري. يوه يې سطحه ده چې د رڼا او تودوخې په واسطه مشخصه شوې ده او بل يې ژوروالی دی چې د تيارې په واسطه مشخص شوی دی. سطحه بيا د سمندر له ژورې برخې څخه د څپو په واسطه جلا شوې ده. داخلي څپې د بحرونو او سمندرونو ژورې اوبه پوښي ځکه چې ژورې اوبه د سطحې اوبو په پرتله لوړ کثافت لري. تياره د داخلي څپو لاندې پيل کيږي. حتی د سمندر په ژورو کې کبان ليدل نه شی کولی او د دوی د رڼا يوازينۍ سرچينه د دوی له خپلو بدنونو څخه ده.

قرآن کريم ترې په سمه توګه داسې يادونه کوي: "په پراخه ژور سمندر کې هغه تياره چې څپې پرې له پاسه څپې وهي." په بل عبارت، د دغه څپو له پاسه، د څپو ډېر نور ډولونه شتون لري؛ يعني هغه څپې چې د اقيانوس په سطحه کې موندل کيږي. قرآني آيت ادامه ورکوي: «د هغه له پاسه تورې وريځې شتون لري، د تيارو ژوروالی چې يو پر بل له پاسه قرار لري.»

لکه څرنګه چې تشريح شوه، دغه وريځې يو د بل له پاسه د موانعو په بڼه دي چې په مختلفو سطحو کې د بېلابېلو رنګونو په جذب سره د لاډېرې تيارې لامل ګرځي. پروفيسور درګا راو په پای کې وويل: "۱۴۰۰ کاله وړاندې يو عادي انسان نه شي کولی دا پديده په دومره جزياتو سره تشريح کړي. او په همدې خاطر، ياد معلومات بايد له يوې فوق العاده طبيعي سرچينې څخه راغلي وي."

(۶)
بيولوژي

هر ژوندی څيز له اوبو څخه جوړ شوی

لاندې قرآني آيت په پام کې ونيسئ:

أَوَلَمْ يَرَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَنَّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَٰهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ كُلَّ شَىْءٍ حَىٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ (الأنبيا:۳۰)

ژباړه: آيا هغو کسانو چې کافر شوي دا نه دي ليدلي چې آسمانونه او ځمکه سره نښتي وو بيا موږ سره بېل کړل، او له اوبو نه مو هر ژوندی شی پيدا کړ، نو آيا دوی ايمان نه راوړي؟

يوازې وروسته له دې چې ساينس کې پرمختګونه وشول، آيا موږ اوس پوهيږو چې د حجرو هغه بنسټيزه ماده چې سايتوپلازم نوميږي ۸۰ فيصده له اوبو څخه جوړه شوې ده؟ عصري څيړنو هم دا څرګنده کړې چې ډېری ژوندی موجودات له ۵۰ څخه تر ۹۰ فيصده پورې اوبه لري او هر ژوندی موجود د خپل شتون لپاره اوبو ته اړتيا لري. آيا ۱۴ پيړۍ له مخه د کوم انسان لپاره دا ممکنه وه چې دا اټکل وکړي چې هر ژوندی

(c) ketabton.com: The Digital Library

موجود له اوبو څخه جوړ شوی؟ سربېره پر دې، آیا داسې یو اټکل به د یو انسان لپاره د عربستان په دښتو کې چې تل د اوبو له کمښت سره مخ وي، د تصور وړ وي؟ لاندې آیت له اوبو څخه د حیواناتو پیدا کولو ته اشاره کوي:

وَٱللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّن مَّآءٍ (النور:۴۵)
ژباړه: او الله هر ساکښ له اوبو پیدا کړ.

په لاندې آیت کې له اوبو څخه د انسانانو د پیدایښت په اړه ویل شوي دي:

وَهُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ مِنَ ٱلْمَآءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُۥ نَسَبًا وَصِهْرًا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا (الفرقان: ۵۴)
ژباړه: او هماغه ذات دی چې انسان یې له اوبو پیدا کړ بیا یې د نسب او خسرګنۍ خاوند وګرځولو او ستا رب ښه قادر دی.

(۷)
بوټاني

نباتات د جوړو په بڼه (نر او ښځه) پیدا شوي

انسانان پخوا په دې نه پوهیدل چې نباتات هم د نارینه او ښځینه جنسیت توپیر لري. نباتپوهنه وایي چې هر نبات یو نارینه او ښځینه جنس لري. حتی هغه نباتات چې یو جنسه دي هم د نارینه او ښځینه دواړو جلا عناصر لري.

ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّىٰ (طه: ۵۳)
ژباړه: هغه چې تاسو ته یې ځمکه فرش ګرځولې، په هغې کې یې لارې درته غځولې او له آسمانه یې اوبه درته راتویې کړې دي. بیا په دې سره موږ هر ډول شنیلی راباسو، رنګ په رنګ.

مېوې د جوړو په بڼه (نر او ښځه) پیدا شوې دي

په قرآن کریم کې راغلي؛

وَمِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ (الرعد: ۳)
ژباړه: او د هر ډول مېوو جوړې یې پکې پیدا کړې.

میوه د غوره نباتاتو د تکثیر وروستی محصول دی له میوو څخه مخکینۍ مرحله د ګل مرحله ده چې نارینه او ښځینه ارګانونه (stamens) او (ovules) لري. کله چې ګرده ګل ته لیږدول کیږي، هغه میوه نیسي، چې په پایله کې دغه مېوه پخیږي او خپل تخم آزادوي. له همدې امله ټولې میوې د نارینه او ښځینه غړو شتون په ګوته کوي. هغه حقیقت چې په قرآن کریم کې هم ذکر شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځينو ډولونو کې، ميوه کولی شي د غير القاح شوي ګلونو (پارتينوکارپيک ميوه) څخه منځ ته راشي. لکه؛ کېله، د اناناس ځينې ډولونه، انځر، نارنج، تاک او داسې نور. دوی هم ځانګړي جنسي ځانګړتياوې لري.

هر شی د جوړې په بڼه پيدا شوي

وَمِن كُلِّ شَىْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ (الذاريات: ۴۹)
ژباړه: او د هر شي مو جوړې پيدا کړې دي.

دغه آيت د انسانانو، حيواناتو، نباتاتو او ميوو پرته نورو شيانو ته اشاره کوي. دا هم کيدای شي د برېښنا په څېر يوې پديدې ته چيرې چې اتومونه په منفي -او مثبت ډول- چارج شوي الکترونونه او پروټونونه لري اشاره وکړي.

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ (يس: ۳۶)
ژباړه: هغه ذات لره پاکي ده چې دا ټولې جوړې يې پيدا کړې دي، له هغو نه چې ځمکه يې را زرغونوي، خپله دهغوی له ځانو (اولادونو) او (يا) له هغو شيانو چې دوی يې لا پېژني هم نه.

دلته قرآن وايي چې هر څه جوړه جوړه پيدا شوي دي، په شمول د هغه شيانو چې انسان يې اوس په اړه نه پوهېږي او ممکن وروسته يې ومومي.

(۸)
حيوان پېژندنه

حيوانات او مرغان په ټولنو کې ژوند کوي

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا طَٰٓئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ﴿۳۸﴾ (الانعام: ۳۸)
ژباړه: او په ځمکه کې هرخوځېدونکی او هرهغه الوتونکی چې په خپلو دواړو وزرو الوزي، بل څه نه ستاسو په شان مخلوقات دي.

څېړنو ښودلې ده چې حيوانات او مرغان د انسانانو په څېر په ټولنو کې ژوند کوي، مثلا دوی يو ځای ژوند کوي، يو ځای کار کوي او هر څه يو ځای تنظيموي.

د مرغانو الوتل

د مرغانو د الوتلو په اړه قرآن وايي؛

أَلَمْ يَرَوْا۟ إِلَى ٱلطَّيْرِ مُسَخَّرَٰتٍ فِى جَوِّ ٱلسَّمَآءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا ٱللَّهُ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (النحل: ۷۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: آیا دوی الوتونکو ته نه دي کتلي چې څنګه د آسمان په هوا کې مسخر شوي دي؟ الله نه پرته یې بل هیڅوك نه ساتي. یقیناً په دې کې ایمان راوړونکو ته ډېرې نښانې دي.

دغه شان پیغام په قرآن کریم کې په دې آیت کې تکرار شوی دی؛

أَوَلَمْ يَرَوْاْ إِلَى ٱلطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَٰٓفَّٰتٍ وَيَقْبِضْنَ ۚ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا ٱلرَّحْمَٰنُ ۚ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍۭ بَصِيرٌ (الملک: ١٩)
ژباړه: آیا دوی خپل دپاسه مرغان وزرونه غوړوونکي او راټولوونکي نه دي کتلي؟ له رحمانه پرته یې بل څوك (په هوا کې) نه نیسي، بې شکه هماغه په هر شي ښه لیدونکی دی.

د 'امسکه' عربي کلېمې لفظي معنی د یو چا لاس نیول، رانیول، ټړل او یا یو څوک له شا څخه نیول دي چې دلته دا نظریه په ډاګه کوي چې الله (جله جلاله) مرغی په خپل قدرت کې لري. دغه آیاتونه په الهي حکم باندې د مرغانو د چلند خورا نږدې تعلق باندې ټینګار کوي. د عصري ساینس معلوماتو د مرغانو د مشخصو نوعو په واسطه د دوی دحرکت د پلانولو په اړه د دقت درجه ښودلې ده. دا یوازې د مرغانو په جینیټیک کوډ کې د کډوالۍ برنامې شتون دی چې کوچنی شي اوږد او پېچلی مزل تشریح کړي، کوم چې هر ځوان مرغه یې له مخکینۍ تجربې او لارښود پرته د ترسره کولو توان لري. دوی همدارنګه کولای شي په یو معین وخت کې د خپل الوت ځای ته بېرته ستانه شي. پروفیسور هیمبرګر په خپل کتاب 'طاقت او لطافت' کې د متون مرغه مثال ورکوي چې د ۱۵۰۰۰ مایله سفر سره په پاسفیک کې ژوند کوي. دغه مرغه یاد سفر د۶ میاشتو په موده کې ترسره کوي او له یوې هفتې اعظمي ځنډ وروسته بېرته د خپل الوت ځای ته راستنیږي. د داسې یو سفر لپاره باید د مرغه په عصبي حجرو کې خورا پیچلې لارښوونې شتون ولري. دوی په یقین سره پروګرام شوي دي. نو آیا موږ د دې پرګرام کوونکي هویت رابرسېره نه کړو؟

د شاتو مچۍ

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى ٱلنَّحْلِ أَنِ ٱتَّخِذِى مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِى مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ فَٱسْلُكِى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِنۢ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهُۥ فِيهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (النحل: ٦٨-٦٩)
ژباړه: او ستا رب د شاتو مچۍ ته په زړه کې ورواچوله چې په غرونو، ونو او هغو ځېرو کې چې خلك یې لوړې جوړوي، کورونه جوړ کړه. بیا د هر ډول مېوو نه خوراك کوه او د خپل رب په هوارو کړیو لارو روانه اوسه د دوی له ګېډو د بېلا بېلو رنګونو یو شربت راوځي چې په هغه کې خلکو لپاره شفا ده، یقیناً په دې کې هغو خلکو ته (لویه) نښانه ده چې فکر کوي.

ون فریش په ۱۹۷۳ کال کې په هغې څېړنې سره چې د مچیو د چلند او ارتباطاتو په اړه یې ترسره کړې وه د نوبل جایزه ترلاسه کړه. د شاتو مچۍ، د هر نوي باغ یا ګل له موندلو وروسته، بېرته خپل ځای ته ځي او خپلو ملګرو ته د یاد ځای د رسېدو دقیقه لار

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نقشه ښيي، چې د 'مچۍ نڅا' بلل کيږي. د دغه حشراتو د دې حرکتونو معنی چې موخه يې د کارګرو مچيو ترمنځ د معلوماتو ليږدول دي په ساينسي توګه د عکاسۍ او نورو ميتودونو په کارولو سره کشف شوي ده. قرآن په پورتني آيت کې يادونه کوي چې څنګه د شاتو مچۍ په يوه خاص مهارت سره د خپل رب پراخې لارې لټوي.
کارګره مچۍ يا سرتېره مچۍ يوه ښځينه مچۍ ده. د قرآن کريم په شپاړلسمه سپاره د النحل سورت په ۶۸ او ۶۹ آيتونو کې د مچۍ لپاره کارول شوی جنسيت د ښځينه جنسيت (فَاسلُكِى او كُلِى) دا په ګوته کوي چې هغه مچۍ چې د خوړو د راټولولو لپاره له خپل کور بهر وځي ښځينه مچۍ ده.
په بل عبارت، سرتيرې يا کارګر مچۍ يوه ښځينه مچۍ ده. په حقيقت کې، د شکسپير په "هينري څلورم" ډرامه کې ځينې کرکټرونه د مچيو په اړه خبرې کوي او دا يادونه کوي چې مچۍ سرتيري دي او دوی يو پاچا لري. او دا هغه څه دي چې د شکسپير په وخت کې يې خلکو فکر کاوه. دوی فکر کاوه چې کارګر مچۍ نارينه مچۍ دي او له بهر څخه د راستنېدو وروسته کور ته ځي او خپل پاچا مچۍ ته ځواب ورکوونکي دي. مګر دا رښتيا نه ده، کارګر مچۍ ښځينه دي او دوی پاچا مچۍ ته نه بلکه ملکې مچۍ ته راپور ورکوي. مګر دغه عصري څېړنو تقريباً ۳۰۰ کلونه وخت ونيو ترڅو ياده موضوع کشف شي.

د غڼې (عنکبوت) جال/ کور نازک او ماتېدوونکی دی

قرآن کريم په عنکبوت سورت کې فرمايي:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلْعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتْ بَيْتًاۖ وَإِنَّ أَوْهَنَ ٱلْبُيُوتِ لَبَيْتُ ٱلْعَنكَبُوتِۖ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ (العنکبوت: ۴۱)
ژباړه: د هغو خلکو مثال چې الله نه پرته يې نور دوستان نيولي، داسي دی لکه غڼې چې ځان ته يو کور نيولی او تر ټولو زيات کمزوری کور د غڼې کور دی، کاشکې دوی پوهېدلی.

د غڼې د جال د فزيکی توضيحاتو د ورکولو تر څنګ چې ډير نازک او ضعيف دی، قرآن کريم د غڼې په کور کې د اړيکو په کمزورتيا هم ټينګار کوي، چيرې چې ښځينه غڼې ډيری وخت خپل نر ملګری وژني.

د ميږيانو د ژوند ډول او ارتباطات

لاندې قرآني آيت ته پام وکړئ:

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَٰنَ جُنُودُهُۥ مِنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ وَٱلطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَوْاْ عَلَىٰ وَادِ ٱلنَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّمْلُ ٱدْخُلُواْ مَسَٰكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَٰنُ وَجُنُودُهُۥ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (النمل:۱۷-۱۸)
ژباړه: او سليمان ته د هغه د پيريانو، انسانانو او مرغانو لښکرې راغونډې کړې شوې وې او هغوی به په کتارو کې يو بل ته را ايساريدل. (يو ځل چيرته روان و) تر څو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مېږیانو ناو ته ورسېدل، یو مېږي وویل: اې مېږیانو خپلو غارونو ته ننوځئ، هسې نه چې سلیمان او د هغه لښکرې مو چیت کړي او دوی به خبر هم نه وي.

په تیرو وختونو کې به شاید ځینو خلکو په قرآن ملنډې وهلې او دا به یې د افسانو د کیسو یو کتاب بللو چې مېږیان له یو بل سره خبرې کوي او په زړه پورې پیغامونه رسوي. په دې وروستیو وختونو کې، څېړنو موږ ته د مېږیانو د ژوندانه د طرز په اړه یو شمېر داسې حقایق ښودلي چې مخکې انسانانو نه پېژندل. څېړنو ښودلې چې هغه حیوانات یا حشرات چې د ژوند طرز یې د انسانانو د ژوند له طرز سره نږدې ورته والی لري مېږیان دي. دا د مېږیانو په اړه له لاندې موندنو څخه لیدل کیدی شي:

(الف) مېږیان خپل مړي د انسانانو په شان ښخوي.
(ب) دوی د کار د وېش یو پرمختللی سیستم لري، چېرته چې دوی مدیران، څارونکي، سرکاریګران، کارګران او نور لري.
(ج) وخت نا وخت له یو بل سره ملاقات کوي او یو له بل سره خبرې کوي.
(د) دوی په خپل منځ کې د اړیکو یو پرمختللی میتود لري.
(ه) دوی منظم بازارونه لري چیرې چې دوی توکي تبادله کوي.
(و) دوی په ژمي کې د اوږدې مودې لپاره حبوبات ذخیره کوي او که چیرې دانې په شنه کېدلو پیل وکړي نو دوی یې ریښې پرې کوي، لکه دوی چې پوهیږي که چیرې دوی یې ودې ته پرېږدي نو دانې به خرابې شي. او که چېرې د دوی له خوا ذخیره شوې غلې دانې د باران له امله لندې شي نو دوی یې د لمر وړانګو ته د وچولو په موخه بیرون ته راوړي او کله چې وچ شي نو بیرته یې د ننه کوي، لکه دوی چې پوهیږي چې رطوبت به د دانو د ریښو د سیستمونو د پراختیا لامل شي او بیا به د ریښو د خرابیدو لامل شي.

(۹)
دارو (دوا)

شات درماني خاصیت لري

د شاتو مچې د مختلفو ګلونو او میوو د جوس په جذبولو سره په خپل بدن کې شات جوړوي، چې د موم په حجرو کې یې ذخیره کوي. یوازې څو پیړۍ مخکې انسان په دې پوه شو چې شات د مچۍ له ګېډو څخه لاس ته راځي. دا حقیقت ۱۴۰۰ کاله د مخه په قرآن کریم کې په لاندې آیت کې ذکر شوی:

يَخْرُجُ مِنۢ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهُۥ فِيهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
(النحل: ۶۹)
ژباړه: د دوی له ګېډو د بېلا بېلو رنګونو یو شربت راوځي چې په هغه کې خلکو لپاره شفا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوس پوهېږو چې شات يو نرم انټي سيپټيک او درماني خاصيت لري. روسانو په دوهمه نړيواله جګړه کې د خپلو زخمونو د پټۍ کولو لپاره شات کارول. ځکه زخم په دې سره رطوبت ساتي او ډير لږ داغ له ځانه پريږدي. د شاتو د کثافت له امله، په زخم کې هيڅ فنګس يا باکتريا وده نه کوي. هغه څوک چې د يو ځانګړي نبات په الرژۍ (حساسيت) اخته وي له هغه نبات څخه دې شات ورکړل شي ترڅو هغه کس د الرژۍ په وړاندې مقاومت پيدا کړي. شات د فرکټوز او ويټامين K يوه بډايه منبع ده. په دې توګه په قرآن کريم کې د شاتو، د هغې د اصليت او ځانګړنو په اړه معلومات د نازلېدو له وخته ډېر مخکې وو.

(١٠)
فيزيولوژي

د وينې دوران (ګردش) او د شيدو توليد

قرآن کريم ۶۰۰ کاله مخکې له دې چې مسلمان ساينسپوه ابن نفيس د وينې دوران تشريح کړي او ۱۰۰۰کاله مخکې له دې چې ويليم هاروي دغه پوهه غربي نړۍ ته راوړي، نازل شوى دى. څه د پاسه ديارلس پېړۍ مخکې دا معلومه شوه چې په کولمو کې څه پېښيږي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې د بدن غړي د هاضمې د جذب په پروسه کې تغذيه کيږي، په قرآن کريم کې يو آيت د شيدو د اجزاو سرچينه له دې مفکورو سره په مطابقت کې بيان کړې ده.
ددې لپاره چې د پورتنيو مفاهيمو په اړه په قرآني آيت پوى شوو، دا اړينه ده تر څو معلوم کړو چې په کولمو کې کيمياوي تعاملات ترسره کيږي او له هغه ځايه له خوړو څخه استخراج شوي مواد د پيچلي سيستم له لارې د وينې جريان ته ځي؛ ځيني وختونه نظر د دوی کمياوي طبعيت دا پروسه د ځيګر له لارې ترسره کيږي. دغه مواد چې په منځ کې يې د شيدو توليدوونکي تي لرونکي غدې دي بيا د وينې په مرسته د بدن ټولو ارګانونو ته ليږدول کيږي.
په ساده اصطلاحاتو کې، د کولمو له محتوياتو څخه ځيني مادې په خپله د کولمو د ديوالونو رګونو ته ننوځي، او دا مواد د وينې جريان په واسطه مختلفو غړو ته ليږدول کيږي .که موږ غواړو د قرآن په لاندې آيت پوی شو نو دا مفکوره بايد په بشپړه توګه ومنل شي:

وَإِنَّ لَكُمْ فِى ٱلْأَنْعَٰمِ لَعِبْرَةًۖ نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِى بُطُونِهِۦ مِنۢ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَآئِغًا لِّلشَّٰرِبِينَ (النحل:۶۶)

ژباړه: او په دې څارويو کې هم ستاسو لپاره خامخا يو درس شته، د هغو په ګېډو کې له څه شيانو (د کلمو او وينې د محتوياتو له منځه) تاسو ته سوچه پۍ درڅښو چې د څښونکو لپاره آسانه په خوند تېرېدونکې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَإِنَّ لَكُمْ فِى ٱلْأَنْعَٰمِ لَعِبْرَةًۖ نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِى بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (المؤمنون: ۲۱)
ژباړه: او رښتيا چې ستاسي لپاره په څارويو کې هم يو درس شته، چې د هغو په ګېډو کې څه دي، له هغو نه موږ تاسي ته يو (پاك) شی (شېدې) درڅښو او تاسو ته په هغو کې ډېرې ګټې دي او خوراك (غوښې) هم ترې کوئ.

په غواګانو کې د شيدو توليد په اړه قرآني توضيحات خورا په زړه پورې دي او هغه څه ته ورته دي چې عصري فزيولوژي کشف کړي دي.

(۱۱)
جنين پيژندنه

انسان له علق (پرنډ شوې وينې) څخه پيدا شوی

څو کاله وړاندې، د عربو يوې ډلې له قرآن کريم څخه د جنين په اړه ټول معلومات راټول کړل او د قرآن کريم دا لارښوونه يې تعقيب کړه:

فَسْئَلُوٓاْ أَهْلَ ٱلذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (الانبيا: ۷)
ژباړه: که تاسو نه پوهيږئ نو له هغه چا څخه پوښتنه وکړئ چې پرې پوهيږي.

له قرانکريم څخه ټول معلومات چې تر دې وخته راټول شوي وو په انګليسي ژبه وژباړل شول او پروفيسور (ډاکټر) کيت مور ته چې د کاناډا د ټورنټو پوهنتون د جنين دېپارتمنت رئيس او د اناتومي څانګې پروفيسور و وړاندې شول. دا مهال هغه د جنين پيژندنې په برخه کې يو له برلاسو کسانو څخه دی. له هغه څخه وغوښتل شول چې د جنين د برخې په اړه په قرآن کريم کې د موجودو معلوماتو په اړه خپل نظر ورکړي. ډاکټر مور د قرانکريم د آياتونو د ترجمې په دقيقه توګه له څېړلو وروسته وويل چې په قرآن کريم کې د جنين پيژندنې په اړه ډيرې معلومات د جنينولوژي په برخه کې د عصري کشفونو سره په بشپړ ډول مطابقت لري او له دوی سره په هيڅ ډول په ټکر کې نه دي. هغه زياته کړه چې، مګر بيا هم، يو څو داسې آيتونه شتون لري چې د ساينسي دقت په اړه يې دی نظر نه شي ورکولای. هغه نه شي ويلای چې دا څرګندونې سمې دي که ناسمې، ځکه چې هغه په خپله له هغو معلوماتو څخه چې په دې آياتونو کې دي خبر نه و. د جنين پيژندنې په عصري ليکنو او مطالعاتو کې هم د دې معلوماتو يادونه نه ده شوې.
يو داسې آيت دا دی:

ٱقْرَأْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ ﴿۱﴾ خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ مِنْ عَلَقٍ (العلق: ۱-۲)
ژباړه: ولوله! د خپل هغه رب په نامه چې پيدا يې کړ، د وينې له ټوټې يې انسان پيدا کړ.

د 'علق' کلمه سربيره پردې چې د وينې د جمع شوې ټوټې معنی لري د خټو په څير ماده او د هغه څه معنی هم لري چې سرېښېږي. ډاکټر کيت مور نه پوهيده چې آيا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړیو مرحلو کې جنین د ویني د پرنډ شوې ټوټې په څیر ښکاري. د دې د کتلو لپاره هغه په خپل لابراتوار کې د خورا قوي مایکروسکوپ لاندې د جنین لومړنۍ مرحله مطالعه کړه او هغه څه یې پرتله کړل چې هغه یې د زالو (وینه څښونکي) له ډیاګرام سره پرتله کړل او هغه د دواړو ترمینځ د پام وړ ورته والي ته حیران شو!

په همدې ډول، هغه د جنینولوژي په اړه له قرآن کریم څخه نور داسې معلومات هم ترلاسه کړل چې تر اوسه ورته معلوم نه وو. ډاکټر کیت مور شاوخوا اتیا هغه پوښتنو ته ځوابونه وویل چې د جنینولوژیکي معلوماتو په اړه په قرآن او حدیث کې ذکر شوي دي. پروفیسور مور دې ته په اشارې سره چې په قرآن او حدیث کې موجود معلومات د جنینولوژي په برخه کې له وروستیو کشفونو سره په بشپړ ډول موافق دي، وویل: «که له ما څخه دېرش کاله مخکې دا پوښتنې مطرح شوې وای، زه به په دې نه وای توانېدلی چې حتی نیمایي یې د ساینسي معلوماتو د نشتوالي له امله ځواب کړم."

ډاکټر کیت مور له دې مخکې د "پرمختللي انسان" کتاب لیکلی و. له قرآن کریم څخه د نویو علمي حقایقو له ترلاسه کولو وروسته یې په ۱۹۸۲ کال کې د همدې کتاب دریمه ګڼه "د پرمختللی انسان" په نوم ولیکه. نوموړی کتاب د یو واحد لیکوال له خوا د لیکل شوي غوره طبي کتاب جایزه وګټله. دا کتاب د نړۍ څو لویو ژبو ته ژباړل شوی او د طبي مطالعاتو په لومړي کال کې د جنینولوژي درسي کتاب په توګه کارول کیږي.

په ۱۹۸۱ کال کې، د سعودي عربستان په دمام ښار کې د اووم طبي کنفرانس په ترڅ کې ډاکټر مور وویل: «دا زما لپاره ډېره د خوښۍ خبره ده چې د انسان د پرمختګ په اړه په قرآن کریم کې د بیاناتو په روښانه کولو کې مرسته کوم. دا ما ته څرګنده ده چې دا خبرې به د خدای یا الله له لوري محمد (صلی الله علیه وسلم) ته راغلي وي، ځکه دا ټول علم تر څو پیړیو وروسته نه و کشف شوی. او دا ما ته ثابتوي چې محمد به د خدای یا الله رسول وي.

ډاکټر جولي سمپسن، د امریکا د هیوسټن د بایلر د طبي علومو کالج کې د زیږون او نسایي علومو د څانګې رئیس، داسې بیانوي: "... دا حدیثونه، د محمد (صلی الله علیه وسلم) ویناوې نه شي کېدلای د هغه علمي پوهې پر بنسټ چې د لیکوال په وخت (۷ پیړۍ) کې یې شتون درلود ترلاسه شي. دا په دې مانا ده چې نه یوازې دا چې د جنیتیک او مذهب (اسلام) ترمینځ هیڅ ټکر شتون نه لري بلکه په حقیقت کې دین (اسلام) کولی شي په ځینو دودیزو ساینسي طریقو کې د وحې په اضافه کولو سره ساینس ته لارښوونه وکړي... په قرآن کریم کې داسې وضاحتونه شتون لري چې پیړۍ وروسته هم د اعتبار وړ دي او د هغه علم ملاتړ کوي چې له خدای څخه اخیستل شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان له یو ځاځکي څخه پیدا شوی چې د ملا تیر او پښتۍ له منځه راوځي

فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِن مَّآءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنۢ بَيْنِ ٱلصُّلْبِ وَٱلتَّرَآئِبِ (الطارق:۵-۷)
ژباړه: نو انسان دې وګوري چې له څه پیدا شوی؟ له توپ وهونکو اوبو پیدا دی چې د شا او سینې (پښتۍ) د هډوکو له منځه راوځي.

په جنیني پړاوونو کې، د نارینه او ښځینه تناسلي ارګانونه (خصیان او تخمدان)، له پښتورګو سره نږدې د نخاعي ستون او یوولسمو او دولسمو پوښتیو ترمنځ خپله پراختیا پیلوي. وروسته دوی ښکته کیږي؛ د ښځینه جنسي غده (تخمدان) په لګن کې ودریږي په داسې حال کې چې د نارینه جنسي غدې (خصیان) د زیږون دمخه خپل نزول ته دوام ورکوي ترڅو د انګیونال کانال له لارې سکروټم (د خصیې کیسې) ته ورسیږي. حتی په لویانو کې د تناسلي غړي له نزول وروسته، دا اعضاء خپل عصبي عرضه او د وینې رسول د خېټې له شیریان څخه چې د ملا د هډوکي (د نخاعي ستون) او پښتیو ترمنځ ساحه کې ده ترلاسه کوي. حتی لمفاوي تخلیه او وریدي ببرته راستنیدنه هم همدې ساحې ته ځي.

انسانان له نطفې څخه پیدا شوی دي (د مایع دقیق مقدار)

قرآن کریم لږ تر لږه یوولس ځله دا یادونه کړې چې انسان له نطفې څخه پیدا شوی دی، یعني د مایع یوه دقیقه اندازه یا د مایع یو داسې ځاځکی ده چې د پیالې له خالي کولو وروسته پاتې کیږي. دا د سورت الحج په ۵م اوسورت المؤمنون ۱۳م آیاتونو په شمول د قرآن کریم په بېلابېلو آیتونو کې ذکر شوي دي.[١٠]
ساینس په دې وروستیو وختونو کې دا ثابته کړې چې د تخمې د القاح لپاره په اوسط ډول له دریو ملیونو سپرمونو څخه یوازې یوه ته اړتیا ده. دا په دې مانا ده چې د یوې تخمې د القاح لپاره د خارج شویو سپرمونو یوازې ۱/۳ ملیون برخه یا ۰،۰۰۰۰۳ فیصده مقدار اړین دی.

انسانان له سُلاله څخه پیدا شوي دي (د مایع جوهر یا سوچه برخه)

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُۥ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ (السجده: ۸)
ژباړه: بیا یې دهغه ځوځات د بې کاره اوبو له نچوړ څخه راچلولی دی.

[١٠] ورته بیان په قران کریم کې په لاندې ځایونو کې راغلی؛ سورت النحل-ایت ۵، الکهف-ایت ۳۷، فاطر-ایت ۱۱، یس-ایت ۷۷، غافر-ایت ۶۷، النجم-ایت ۴۶، القیامه-ایت ۳۷، النسان-ایت ۲ او عبس-ایت ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربی کلمه 'سُلاله' د جوهر يا د ټولو غوره برخي په معنی ده. موږ اوس پوهيږو چې د انسان له خوا توليد شويو څو مليونو سپرمونو څخه يوازې يو واحد سپرم چې تخمدان ته ننوځي د القاح لپاره اړين دی. له څو مليونونو څخه يوه نطفه، په قرآن کريم کې د 'سُلاله' په نوم ياده شوې ده. سلاله هم له مايع څخه د يو نرم او ملايم استخراج معنی لري. دغه مايع دواړه نارينه او ښځينه جنيني (نطفه ای) مايعاتو ته اشاره کوي چې بالغ جنسی سلولونه (ګامېټونه) لري. تخمه او سپرم دواړه په نرمی سره د القاح په پروسه کې د دوی له چاپيريالونو څخه ايستل کيږي.

انسان له "نُطفةٍ امشاجٍ" څخه جوړ شوی (ګډ شوي مايعات)

لاندې قرآني آيت ته پام وکړئ:

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا (الانسان: ٢)

ژباړه: انسان خو يقيناً موږ له يوګډ شوي څاڅکي پيدا کړ چې هغه وازمايو نو اورېدونکی مو وګرځولو.

د "نُطفةٍ أمشاجٍ" عربي کلمه د ګډو شويو مايعاتو معنی لري. د قرآن کريم د ځينو مفسرينو په وينا، ګډ شوي مايعات د نارينه يا ښځينه عواملو يا مايعاتو ته اشاره کوي. د نارينه او ښځينه ګامېټ (جنسي سلولونو) له ګډولو وروسته، زايګوټ لا هم نطفه پاتې کيږي. ګډ شوي مايع کولی شي سپرماتيک (سپرمي) مايع ته هم اشاره وکړي چې له مختلفو غدواتو څخه رامينځته کيږي. له همدې امله "نُطفةٍ امشاج"، د نارينه او ښځينه ګامېټونو (نطفه اي مايعاتو يا حجرو) او د شاوخوا برخې د يو دقيق مقدار ګډې شوې مايع ته اشاره کوي.

د جنسيت ټاکل

د جنين جنسيت د تخمې له مخې نه بلکې د سپرم د طبيعت له مخې ټاکل کيږي. د ماشوم جنسيت، چې ښځينه دی يا نارينه، په دې پورې اړه لري چې آيا د کروموزوم درويشتمه (٢٣) جوړه په ترتيب سره XX يا XY ده. په ابتدايي توګه د جنسيت تعيين د القاح په وخت کې واقع کيږي او په سپرم کې د جنسي کروموزوم په هغه ډول پورې اړه لري چې يوه تخمه القاح کوي. که چيرې هغه سپرم چې تخمه القاح کوي د "X" کروموزوم لرونکی وي، جنين يوه ښځينه ده او که دا د "Y" کروموزوم لرونکی سپرم وي نو جنين نارينه دی.

وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ (النجم: ۴۵-۴۶)

ژباړه: او هماغه دوه جوړې پيدا کړې دي نارينه او ښځينه، له يو څاڅکي (مني) چې وڅڅول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

'نُطفه' عربي کلمه ده چې د مايعاتو د يو دقيق مقدار معنی لري او 'تُمنیٰ' معنی انزال يا کښت شوی. له همدې امله، نُطفه په ځانګړې توګه سپرم ته اشاره کوي ځکه چې دا انزال کيږي او قرآن په دې اړه داسې فرمايي:

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰٓ (القيامه: ٣٧-٣٩)
ژباړه: آيا هغه د مني يو څاڅکی نه دی چې څڅول کيږي، بيا د وينو يوه ټوټه شو نو الله جوړ او سم برابر کړ، بيايې له هغه نه جوړه پيدا کړه، نارينه او ښځينه.

دلته يو ځل بيا يادونه وشوه چې د سپرم يو کوچنی مقدار (څاڅکی) چې د "نُطْفَةٍ مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ" په کلمه ښودل کيږي او له سړي څخه راځي د جنين د جنس مسؤل دی.
د هند په نيمه وچه کې خواښې ګانې په لويه کچه د نارينه لمسيانو درلودل غوره ګڼي او که ماشوم يې د خوښې وړ جنس نه وي نو ډېری وخت خپلې انګورانې ملامتوي. کاش دوی په دې پوهېدلای چې د جنسيت ټاکونکی عامل (فکتور) د نارينه سپرم دی نه د ښځينه تخمه! که دوی بل څوک ملامتوي، دوی بايد خپل زامن ملامت کړي، نه خپلې انګورانې، ځکه چې قرآن او ساينس دواړه دا مني چې د نارينه مايع د ماشوم د جنسيت د ټاکلو مسؤوليت لري!

جنين د دريو تيارو پردو په واسطه ساتل کيږي

يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ خَلْقًا مِّنۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَٰتٍ ثَلَٰثٍ ۚ (الزمر:۶)
ژباړه: هغه تاسې د خپلو ميندو په ګېډو کې له يو پيدايښت نه وروسته بل پيدايښت سره په دريو تيارو کې پيدا کوي.

د پروفيسور کيت مور په وينا، په قرآن کريم کې د تيارو دا درې پردې لاندې ټکو ته اشاره کوي:
(الف) د مور د معدې مخکنۍ ديوال
(ب) د رحم ديوال
(ج) امينيو کوريونيک غشا

جنيني مرحلې

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَٰهُ نُطْفَةً فِى قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا ٱلنُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا ٱلْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا ٱلْمُضْغَةَ عِظَٰمًا فَكَسَوْنَا ٱلْعِظَٰمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَٰهُ خَلْقًا ءَاخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ (المؤمنون: ١٢-١۴)

ژباړه: او بې شکه موږ انسان د ختې له جوهر (سوچه برخې) نه پيدا کړ. بيا مو هغه د يو څاڅکي په بڼه محکم خوندي ځای کې کېښود. بيا مو هغه څاڅکی د وينې يوه ټوټه وګرځوله، بيا مو هغه ټوټه د غوښې يوه بوټۍ وګرځوله، چې له بوټۍ مو هډوکي پيدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه نو هډوکو ته مو غوښه ور واغوستله، بیا مو هغه یو بل مخلوق جوړ کړ نو الله ډېر برکتناك دی، تر ټولو غوره پیدا کونکی!

په دې آیت کې الله تعالی فرمايي چې انسان د مايعاتو له يوې کوچنۍ ذرې څخه چې په ټینګه سره (په ښه توګه) په يو آرام ځای کې ځای پر ځای شوې ده پيدا شوی دی، او په قرآن کې ورته د عربي کلمه "قرارٍ مَّكين" کارول شوې ده.
رِحم د نخاعي ستون په واسطه چې د شا د عضلاتو له خوا په کلکه ملاتړ کیږي د پوستکي څخه ښه ساتل کیږي. جنين نور هم د امينوټيک کڅوړې لخوا چې د امينوټيک مايع لري خوندي کيږي. په دې توګه جنين د استوګنې يو ښه خوندي ځای لري. دا لږ مقدار مايع علقه (هغه څه چې چسپيږي) جوړيږي. دا د زالو (وينه څښونکي)[11] ته ورته مادي معنی هم لري. دواړه توضيحات په ساينسي ډول د منلو وړ دي ځکه چې په لومړيو مرحلو کې جنين په ديوال پورې نښتي وي چې د وينې څښونکي (زالو) په بڼه ښکاري.
دا هم د زالو (د وينې څښونکي) په څېر چلن کوي چې د وينې رسول د پلاسنټا له لارې د مور څخه ترلاسه کوي.
د 'علقه' کلمې دريمه معنی د وينې ټوټه ده. د علقه په دې مرحله کې، چې د حمل په دريمه او څلورمه اونۍ کې دوام کوي، وينه په تړل شويو رګونو کې راټوليږي. له همدې امله جنين د زالو (وينه څښونکي) د ظاهري بڼې ترلاسه کولو سربيره د وينې ټوټې بڼه هم ترلاسه کوي. په ۱۶۷۷ کې، هام او ليووين هويک لومړني ساينسپوهان وو چې د مايکروسکوپ په کارولو سره يې د انسان د سپرم حجرې (سپرماتوزوا) مشاهده کړې. دوی فکر کاوه چې د سپرم حجره کې يو کوچنی (مينياتوری) انسان شتون لري چې په رحم کې وده کوي ترڅو نوی زيږيدونکی تشکيل شي.
دا د پرفوريشن تيوري په نوم پيژندل کېده. کله چې ساينسپوهانو وموندله چې تُخمه د سپرم په پرتله لويه ده، او د ډي ګراف او نورو فکر دا و چې جنين په کوچني شکل په تخمه کې شتون لري. وروسته، په ۱۸مه پيړۍ کې ماپيرتيوس د دوه اړخيزه-ارثي تيوري وړاندې کړه. علقه په مُضغة «هغه څه چې ژوول کيږي» (د غاښونو نښې ولري) او همدارنګه هغه څه چې چسپناک او کوچني وي او د ژاولو په څېر په خوله کې اچول کيدای شي بدله شوې ده. دا دواړه توضيحات په ساينسي توګه سم دي.
پروفيسور کيت مور د مهرکولو پلستر يوه ټوټه راواخيسته او د جنين د لومړيو مرحلو په اندازه او شکل يې جوړه کړه او د غاښونو تر مينځ يې وژووله ترڅو دا په "مُضغة" بدل کړي. هغه دا د جنين د لومړي پړاو له عکسونو سره پرتله کړه. د غاښونو دا نښې له 'سوميت' سره چې د نخاعي کالم لومړنی جوړښت دی ورته دي.
دا مُضغة په هډوکو(عظام) بدليږي. هډوکي په غوښې يا عضلاتو (لحم) سره پوښل شوي دي. بيا الله تعالی هغه بل مخلوق جوړوي. پروفيسور مارشال جانسن په متحده ايالاتو کې يو له مخکښو ساينسپوهانو څخه دی، هغه د متحده اياالاتو په فلاډلفيا کې د توماس جيفرسن پوهنتون کې د اناتومي څانګې مشر او د ډينيل انستيټيوټ رييس دی. له هغه

[11] يو کوچنی پرازيټي حيوان دی چې په اوبو کې موندل کيږي او د انسان يا بل حيوان په بدن باندې ځان سريښوي او وينه ترې څښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخه وغوښتل شول چې په قرآن کريم کې د جنينولوژي مربوط آيتونو په اړه تبصره وکړي. هغه وويل د قرآن کريم هغه آيتونه چې د جنين پړاوونه بيانوي يو تصادف نه شي کېدای.
هغه وويل دا احتمال شته چې محمد (صل الله عليه وسلم) يو پياوړی مايکروسکوپ درلود. کله چې هغه ته ياده شوه چې قرآن کريم ۱۴۰۰ کاله وړاندې نازل شوی او مايکروسکوپونه د پيغمبر اکرم (صل الله عليه وسلم) له زماني څخه ګڼې پيړۍ وروسته اختراع شوي دي، پروفيسور جانسن وخندل او ويې منله چې لومړی اختراع شوی مايکروسکوپ له لس چنده زيات نه شي لويېدلی او نه شي کولی يو روښانه انځور ښکاره کړي.
د ډاکټر کيت مور په وينا، د جنين د پراختيا د پړاوونو هغه عصري طبقه بندي چې په ټوله نړۍ کې منل شوې په آسانۍ سره د پوهېدو وړ نه ده، ځکه چې دا طبقه بندي د جنين د پراختيا پړاوونه د شميرې په اساس پيژني، د بيلګې په توګه اوله مرحله، دويمه مرحله، او داسې نور. په قرآن کې نازل شوي تقسيمات د ځانګړو او په آسانۍ سره د پيژندلو وړ شکلونو پر بنسټ چې جنين ترې تيريږي ولاړ دی. دا د زيږون د مخه د پراختيا د مختلفو مرحلو پراساس دي او په زړه پورې عملي او د پوهېدلو وړ ساينسي توضيحات چمتو کوي. د انسان ودې ته ورته د جنين مرحلې په لاندې آيتونو کې بيان شوي دي:

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾فَجَعَلَ مِنْهُ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰٓ (القيامه: ٣٧-٣٩)
ژباړه: آيا هغه د مني يو څاڅکی نه و چې څڅول کيږي. بيا د وينو يوه ټوټه شو نو الله جوړ او سم برابر کړ. بيايې له هغه نه جوړه پيدا کړه، نارينه او ښځينه.

ٱلَّذِى خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ (الانفطار: ٧-٨)
ژباړه: هغه چې ته يې پيدا کړې، بيايې سم برابر کړې. په هر شکل يې چې غوښتل ته يې سره ونښلولې.

جنين يو څه جوړ شوی او يو څه نه دی جوړ شوی

د مُضغة په مرحله کې که چېرې په جنين کې چاک (درز) جوړ شي او داخلي غړي جلا شي، نو ليدل کيږي چې ډېری يې جوړ شوی دي په داسې حال کې چې نور يې په بشپړه توګه نه دي جوړ شوي.
د پروفيسور جانسن په وينا، که موږ جنين د يو بشپړ تخليق (جوړ شوي) په توګه تشريح کړو، نو موږ يوازې هغه برخه تشريح کوو چې مخکې جوړ شوی. که موږ دا د يو نامکمل تخليق په توګه تشريح کړو، نو موږ يوازې هغه برخه بيانوو چې لا تراوسه نه ده جوړه شوې. نو آيا دا يو بشپړ تخليق دی يا نيمګړی يو؟ د جنين د پيدايښت د دې مرحلې په اړه د قرآن کريم له تشريح څخه بل ښه وضاحت نه شته، چې "يو څه جوړ شوي (شکل لري) او يو څه نه دي جوړ شوي (بې شکله) دی"، لکه په لاندې آيت کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَإِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ (الحج:٥)
ژباړه: موږ تاسو له خاورې پیدا کړي یاست، بیا له نطفې، بیا د وینې له ټوټې، بیا د غوښې له بوټۍ نه چې پوره شکل لرونکې هم وي او نیمګړي شکل والا هم.

په ساینسي ډول موږ پوهېږو چې د پرمختګ په دې لومړیو مرحلو کې ځینې حجرې شتون لري چې بېلې شوې دي او ځینې حجرې شتون لري چې بېلې شوې نه دي - ځینې غړي جوړ شوي او ځینې نور یې لاتراوسه نه دي جوړ شوي.

د لیدلو او اورېدلو حس

د انسان په جنین کې د ودې لپاره لومړنی حس اورېدل دي. جنین کولی شي له څلورویشتمې اونۍ وروسته غږونه واوري. وروسته له دې د لید حس وده کوي او په ته ویشتمه اونۍ کې د سترګې شبکیه (ریتینا) له رڼا سره حساس کیږي. په جنین کې د حواسو د ودې په اړه لاندې قرآني آیتونو ته پام وکړئ:

وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۚ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ (السجده: ۹)
ژباړه: او تاسې ته یې د اورېدو، لیدو (قوتونه) او (فکر کولو) زړونه درکړل (خو) تاسو ډېر لږ شکر باسئ.

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا (الانسان: ۲)
ژباړه: انسان خو یقیناً موږ له یوګډ شوي څاڅکي پیدا کړ چې هغه وازمایو نو اورېدونکی او لیدونکی مو وګرځولو.

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۚ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ (المؤمنون: ۷۸)
ژباړه: او دی هماغه ذات دی چې تاسو ته یې غوږونه، سترګې او زړونه پیدا کړي، خو تاسو ډېر لږ شکر وباسئ!

په دې ټولو آیتونو کې د اورېدلو حس د لیدلو له حس څخه مخکې ذکر شوی دی. په دې توګه، د قرآنکریم توضیحات د عصري جنینولوژي له اختراعاتو سره سمون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)
عمومي ساينس

د ګوتو نښې

أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ﴿٣﴾ بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّىَ بَنَانَهُۥ (القيامه: ۳-۴)
ژباړه: آيا انسان دا ګومان کوي چې موږ به يې هډوکي راټول نه کړو؟ ولې نه، موږ خو آن دهغه د بندونو (او ګوتو سرونو) پر سم برابرولو قادر يو.

کافران په ځمکه کې د مړو د هډوکو له ټوټې کيدو وروسته د قيامت په اړه بحث کوي او دا چې د قيامت په ورځ به هر کس څنګه پيژندل کيږي. الله سبحانه وتعالی ځواب ورکوي چې هغه نه يوازې زموږ هډوکي راټولولی شي بلکې کولی شي زموږ د ګوتو څوکې (د ګوتو سرونه) په بشپړ ډول ورغوي.
ولې قرآن د فرد د هويت په ټاکلو کې په ځانګړې توګه د ګوتو د سرونو په اړه خبرې کوي؟ په ۱۸۸۰ کال کې، د ښاغلي فرانسيس ګولټ له خوا له څيړني وروسته، د ګوتو نښان د پيژندني ساينسي ميتود شو. په نړۍ کې د هيڅ دوه کسانو د ګوتو نښان يو شان بڼه نه لري. همدا لامل دی چې په ټوله نړۍ کې پوليس د مجرم پيژندلو لپاره د ګوتو نښان کاروي. ۱۴۰۰ کاله وړاندې د هر انسان د ګوتو د نښان ځانګړتيا چا پيژندلې وه؟ بېشکه دا به له خالق څخه پرته بل څوک نه وي.

درد حس کوونکې آخِذې په پوستکي کې شتون لري

داسې فکر کېده چې د احساس، او درد حس يوازې په دماغ پورې اړه لري. وروستيو موندنو ثابته کړې چې په پوستکي کې د درد داسې اخيستونکې (اخذې) شته چې له دې پرته انسان درد نه شي حس کولای. کله چې يو ډاکټر يو ناروغ چې د سوځيدنې له ټپونو څخه رنځ وړي معاينه کوي، هغه د يوې ستنې (پنپريک) په واسطه د سوځيدنې درجه تاييدوي. که ناروغ د درد احساس وکړي، ډاکټر خوشحاله دی، ځکه دغه حالت دا په ګوته کوي چې سوځيدنه سطحي ده او د درد اخيستونکي ثابت دي.
له بلې خوا، که ناروغ د درد احساس ونه کړي، دا په ګوته کوي چې سوځيدنه ژوره ده او د درد اخيستونکي له منځه تللي دي. قرآن په لاندې آيت کې د درد اخيستونکو شتون ته اشاره کوي:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُم بَدَّلْنَٰهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلْعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا (النساء: ۵۶)
ژباړه: بې شکه هغوی چې کافر شوي دي ژر به يې اورته ننباسو، هرکله چې پوستکي يې پاخه شي، وربدل به کړو نور پوستکي ترڅو (ډېر) عذاب وڅکي، بې شکه الله ځيرك برلاسی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تایلینډ د چینګ مای پوهنتون د اناتومي څانګې رییس پروفېسور تاګات تیجاسین د درد اخیستونکو (آخذو) په څېړنه کې ډېر وخت تیر کړی دی. په پیل کې هغه باور نه شو کولی چې قرآن کریم ۱۴۰۰کاله وړاندې دا ساینسي حقیقت بیان کړی دی. هغه وروسته په ځانګړې ډول د دې قرآني آیت ژباړه تایید کړه. پروفیسور تیجاسین د قرانکریم له ساینسي کره والي څخه دومره متاثره شو چې په ریاض کې د قرآن او سنت د ساینسي نښو په اړه د سعودي په اتم طبي کانفرانس کې یې په عام محضر کې اعلان وکړ: «له الله پرته بل خدای نه شته، او محمد (صل الله علیه وسلم) د هغه رسول دی» یعنی مسلمان شو.

پایله

په قرآن کریم کې د ساینسي حقایقو موجودیت تصادف ته منسوبول د عقل او د ریښتینې ساینسي تګلارې خلاف کار دی. قرآن په دې آیت کې ټولو انسانانو ته د دې کائناتو په پیدایښت کې د فکر کولو بلنه ورکوي:

إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَـَٔايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ
(آل عمران: ۱۹۰)

ژباړه: د آسمانو او ځمکی په پیدایښت او د شپې ورځې په اوښتون کې حتماً عقلمنو ته ډېرې نښې (د عبرت) دي.

د قرآن کریم علمي شواهد په ښکاره ډول د دې کتاب الهي اصل ثابتوي. هېڅ انسان نه شي کولی، ۱۴۰۰ کاله مخکې داسې یو کتاب جوړ کړي چې په دومره کچه ژور ساینسي حقایق ولري چې څو پیړۍ وروسته به د انسانانو له خوا کشف شي. خو قرآن کریم د ساینس کتاب نه دی بلکې د نښو کتاب دی. دا نښې انسان ته بلنه ورکوي چې په ځمکه کې د خپل شتون هدف درک کړي، او طبیعت سره په همغږۍ کې ژوند وکړي. قرآن په ریښتیا هم د کائناتو د خالق او پالونکي پیغام دی. په دې کې د خدای تعالی د وحدانیت هغه پیغام دی چې له آدم، موسی او عیسی څخه تر محمد (صلی الله علیه وسلم) پورې ټولو پیغمبرانو تبلیغ کړی دی.

د قرآن کریم او عصري علومو په اړه څو مفصلې لیکنې شوې دي او په دې برخه کې نورې څېړنې روانې دي. اِن شاءالله، دا څېړنې به له انسان سره مرسته وکړي چې د خدای کلام ته نږدې شي. په دې کتاب کې یوازې په قرآن کریم کې یو څو موجود ساینسي حقایق راټول شوي دي. او زه دا ادعا نشم کولی چې موضوع ته به مې بشپړه کتنه کړې وي.

پروفیسور تیجاسین په قران کریم کې د ذکر شوې یوې ساینسي نښې په زور اسلام قبول کړ. ځینې خلک ممکن لس نښو ته اړتیا ولري او ځینې ممکن د قرآن کریم د الهی اصل په اړه د قناعت حاصلولو لپاره سل نښو ته اړتیا ولري. ځینې به د زرو نښو په ښودلو سره هم د حق منلو ته زړه نه ښه کوي. قرآن په دې آیت کې داسې تړلی ذهنیت غندلی دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْیٌ فَهُمْ لَا یَرْجِعُونَ (البقره: ۱۸)
ژباړه: کاڼه، ګونګیان او ړانده دي نو بېرته (سمې لارې ته) نه راګرځي.

قرآن کريم د فرد او ټولنې لپاره د ژوند بشپړ اصول لري. الحمدلله، د قرانکريم د ژوند طريقه له هغو "نمونو" څخه خورا غوره ده چې عصري انسان د ناپوهې له امله ايجاد کړي. له خپل خالق نه بغير بهتره لاربښوونه څوک کولای شي؟
دعا کوم چې دا عاجزانه هڅه به د الله (جله جلاله) په لوی دربار کې قبوله شي. (آمين)

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library